

Vergaderjaar 2012–2013

28 694

Verpakkingsbeleid

Nr. 111

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 12 maart 2013

De vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu heeft op 29 januari 2013 overleg gevoerd met staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu over:

- **de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 24 januari 2013 over de Raamovereenkomst Verpakkingen (28 694, nr. 95);**
- **de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 22 november 2012 over de stand van zaken op het gebied van inzameling en hergebruik van verpakkingsafval (28 694, nr. 94);**
- **de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 12 september 2012 over Otapan (22 343, nr. 282);**
- **de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 3 december 2012 over de rapportage van de Commissie Otapan (22 343, nr. 283);**
- **de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 3 oktober 2012 ter aanbieding van het ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (stortverbod koud-immobiliseerbare grond) (30 872, nr. 128);**
- **de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 29 november 2012 met antwoorden op vragen van de commissie inzake het ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (stortverbod koud-immobiliseerbare grond) (30 872, nr. 130);**
- **de brief van de president van de Algemene Rekenkamer d.d. 26 september 2012 ter aanbieding van het rapport Handhaving Europese regels voor afvaltransport (33 418);**
- **de brief van de president van de Algemene Rekenkamer d.d. 4 december 2012 met antwoorden op vragen van de commissie gesteld aan de Algemene Rekenkamer over het rapport «Handhaving Europese regels voor afvaltransport» en de «Vooropname 2012, Factsheet over export van afval» (33 418, nr. 4);**
- **de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 26 november 2012 over uitstel van beantwoording van**

vragen over het rapport «Handhaving Europese regels voor afvaltransport» en de «Vooropname 2012, Factsheet over export van afval» (33 418, nr. 3);

- **de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 22 januari 2013 met antwoorden op de vragen over het rapport «Handhaving Europese regels voor afvaltransport» en de «Vooropname 2012, Factsheet over export van afval» (33 418, nr. 5).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu,
Paulus Jansen

De griffier van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu,
Tijdink

Voorzitter: Paulus Jansen
Griffier: Vermeer

Aanwezig zijn tien leden der Kamer, te weten: Paulus Jansen, Remco Dijkstra, Dik-Faber, Fokke, Van Gerven, De Graaf, Agnes Mulder, Ouwehand, Van Tongeren en Van Veldhoven,

en staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu, die vergezeld is van enkele ambtenaren van haar ministerie.

Aanvang 16.00 uur

De **voorzitter**: Dames en heren, ik open het algemeen overleg van de vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Milieu over grondstoffen en afval. Ik heet de staatssecretaris en haar medewerkers welkom, alsmede de ruime vertegenwoordiging op de tribune. Ik stel in eerste termijn een spreektijd voor van zes minuten per woordvoerder en sta één interruptie toe.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Voorzitter. Voordat ik begin, stel ik een algemeen probleem aan de orde. Vele partijen – laat ik ze vooral linkse partijen noemen – vinden dat veel overheidsinvloed nodig is om ons dagelijks leven te regelen. Ze gaan daarbij uit van een bepaalde centralistische sturing en van de maakbaarheid van de samenleving. Ze oordelen dan als Kamerleden – we zagen dat net nog – over wat goed is voor Nederland. Ik vind dat die invloed wordt onderschat. Die partijen gaan gewoon te ver, of ze hebben goede bedoelingen. Die hebben dan echter een negatieve uitwerking. Voor de VVD ligt dat anders. Wij hebben ook goede bedoelingen, maar wij zijn niet voor verstikkende regelgeving en betutteling. We werken bij het maken van onze politieke afwegingen meer op basis van de ratio in plaats van op basis van de emotie. De VVD heeft vertrouwen in mensen en in hun innovatiekracht. We zijn op zoek naar een betere balans tussen onze woon-, werk- en leefomgeving, lees «milieu», en de economie, lees «banen en welvaart». Die twee kunnen elkaar namelijk vaak versterken. Die weg bewandel ik.

Hiermee kom ik automatisch op de Raamovereenkomst verpakkingen, waarin je dat ook ziet. De VVD oordeelt daarover positief. We zien dat belangrijke stappen zijn gezet op weg naar een grondstoffenkringloop en samenwerking en dat eenieder dat deed vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid. Enerzijds worden de hoogst mogelijke en best haalbare recyclingdoelstellingen gesteld. Anderzijds is het een kwestie van zo kostenefficiënt mogelijk werken. In mijn optiek toont dat de moderne overheid aan die kaders schept, maar die vervolgens ook durft los te laten. Het toont een overheid aan die vertrouwen schenkt in het bedrijfsleven en in de gemeenten die de uitvoerders zijn van die raamovereenkomst. Alle noodzakelijke aandachtspunten en vragen zijn getackeld in de voorlichtingsbijeenkomst die wij hebben gekregen en in die raamovereenkomst. Voorlichting is belangrijk om kennis met elkaar te delen, ook voor de gemeenten onderling. Inspecties zijn geregeld, evenals uitvoering en preventie en zelfs het tegengaan van zwerfafval.

Voor het bedrijfsleven zit de winst in het zo effectief mogelijk met grondstoffen omgaan, wat belangrijk is. Voor de overheid valt winst te behalen als zij de meest goede doelstellingen realiseert die betrekking hebben op het inzamelen en hergebruiken van grondstoffen. Kortom, ik geef betrokkenen – dat zijn er veel – een «vet» compliment voor het werk dat zij hebben verricht.

Er is al veel gezegd en geschreven over Otapan. Zijn de leerpunten van deze casus van dien aard dat de staatssecretaris er het volste vertrouwen in heeft dat we in de toekomst niet weer met een dergelijke zaak te maken kunnen of zullen krijgen?

Ik wijs de staatssecretaris erop dat mkb-bedrijven in de chemie ten aanzien van administratieve lasten een noodkreet tegenover mij hebben geuit. Hun branchevereniging, de VNCI, trok namelijk aan de alarmbel ten aanzien van regels voor registratie, evaluatie en autorisatie van chemische stoffen, kortweg het programma REACH genoemd. Een registratiedossier is direct een last van ongeveer € 40.000, wat voor iedere ondernemer, groot of klein, een forse aanslag is. Hierover zijn al schriftelijke vragen gesteld door VVD-Kamerlid de heer Leegte. Graag wil ik een reactie hierop van de staatssecretaris.

Grondstoffen krijgen steeds meer waarde als gevolg van onder andere opkomende economieën zoals die van China en India. Heeft de Nederlandse overheid voldoende zicht op de schaarse grondstoffen die kritiek zijn voor haar economie? Dit om de kwetsbaarheid van onze economie te verminderen. Is er bijvoorbeeld een plan, analoog aan dat van Duitsland, voor het veiligstellen van bepaalde essentiële grondstoffen, bijvoorbeeld door het samenwerken met bedrijven of het maken van bilaterale afspraken tussen Nederland en de herkomstlanden?

Er is over recycling nog veel meer te zeggen. We zitten op een totaalpercentage van ongeveer 80%. De voormalige staatssecretaris heeft echter ook ambities geuit ten aanzien van huisafval. Hoe staat het daarmee? Hoe kan de huidige staatssecretaris ervoor zorgen dat de G4 – de vier grote steden, te weten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht – zijn inzamelingsprestaties verbetert en vooral het recyclingpercentage verhoogt? In Amsterdam heeft een wethouder van GroenLinks weliswaar de portefeuille Klimaat, maar als ik bel met de vraag wie de portefeuille Milieu heeft, weet niemand dat. Dat lijkt onbekend te zijn, wat bizar is. Hoe bestaat het, zelfs nu GroenLinks daar aan het roer zit. Kan dit gebeuren omdat stadsdelen veel invloed hebben? Kunnen prestatiecontracten een oplossing zijn, dus het stellen van een bepaalde norm en de mogelijkheid van het geven van een bonus uit het Afvalfonds door de gemeente Amsterdam, natuurlijk op basis van gelijkheid ten opzichte van andere gemeenten? Is het mogelijk om verschil te maken tussen de inzamelingspercentages bij hoge bebouwing en lage bebouwing? Met name bij hoge bebouwing is dat natuurlijk een stukje lastiger. Mensen zijn – dat stelt ook de branche – best bereid om hun afval te scheiden. En buitenwijken in Amsterdam zijn echt niet heel anders dan een middelgrote stad elders in het land. Als je trouwens een slimme wethouder bent – ik neem aan dat er voldoende slimme wethouders zijn in Nederland, en er zijn veel wethouders – is die forse vergoeding voor de ingezamelde kunststof die rond € 400 à € 450 per ton ligt – die kunststof hoeft bovendien niet verbrand te worden – een enorme stimulans om zoveel mogelijk in te zamelen. Ze kunnen daar dus echt op verdienen. Dit toont aan – dat is precies volgens het VVD-beleid – dat er een win-winsituatie is, dus dat economie en milieu goed samengaan. Graag wil ik hierop een reactie van de staatssecretaris.

Afvalverbranding speelt ook bij de verwerking een grote rol en er is een overcapaciteit aan ovens. Een extra ronde levert meer herbruikbaar materiaal op. Heeft de landelijke overheid invloed op die overcapaciteit aan verbrandingsovens? Welke sturingsmogelijkheid is er en hoever gaat de rol van de overheid?

De recyclingindustrie wil haar kennis en expertise met de staatssecretaris en vooral met het buitenland delen. Dat schept volgens mij kansen voor het exporteren van onze kennis. Hoe kijkt de staatssecretaris tegen de sector aan? Is zij ook enthousiast en welke mogelijkheden ziet zij voor de overheid voor het helpen van die innovatieve en trotse sector om internationaal kansen te pakken?

De heer **Van Gerven** (SP): Ik werd een beetje getriggerd door de heer Dijkstra. Hij begon zijn verhaal namelijk met de opmerking dat we van de overheid niets moeten verwachten, terwijl hij aan het eind van zijn verhaal

vraagt of de overheid iets kan doen en wat zij van bepaalde zaken vindt. Kennelijk doet de overheid er dus toe. Het gaat over de afvalovens. De heer Dijkstra zegt dat we in Nederland een overcapaciteit hebben. Welke verbrandingsoven zou wat de VVD betreft dicht kunnen?

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Dat is precies zo'n voorbeeld. Blijkbaar wil de heer Van Gerven van de SP vanuit Den Haag regelen hoe de markt zijn werk moet doen. Ik vraag alleen aan de staatssecretaris wat onze rol is, tot hoever die strekt en wat de sturingsmogelijkheden zijn. De heer Van Gerven wil echter dat ik hier zeg welke verbrandingsoven dicht moet. Daar is helemaal geen sprake van. Er is sprake van een marktwerking en ook wordt er gezegd dat gemeenten veel aandelen hebben in verbrandingsovens, dus dat ze wat dat betreft ook bepaalde belangen hebben. We hebben ook recycledoelstellingen, waaronder die dat we een zo hoog mogelijk percentage hergebruikte grondstoffen willen hebben. Ik vraag de staatssecretaris hoe wij die doelstelling ten aanzien van die percentages gaan bereiken. We weten dat er een overcapaciteit aan verbrandingsovens is, waardoor die tarieven vrij laag zijn. Op mijn vraag daarover wil ik graag antwoord.

De heer **Van Gerven** (SP): Duidelijk is dus dat meer sturing ten aanzien van die afvalovens beter was geweest, want dan was er geen overcapaciteit geweest. Ik hecht eraan om dat te constateren. Dat constateert de VVD ook. Mijn vraag blijft echter hoe de VVD die overcapaciteit gaat terugbrengen? Geeft u daar nu gewoon antwoord op. Bent u het ermee eens dat dit noodzakelijk is omdat anders de neiging bestaat om te verbranden of maffieus afval te importeren uit bijvoorbeeld Napels?

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Ik maak bezwaar tegen de laatste opmerking. Ik ben namelijk trots op de recyclingsector. Daar zitten verbrandingsovens in maar ook recyclebedrijven. U maakt ze meteen uit voor maffieuze mensen of in ieder geval voor partijen die maffieuze producten verbranden. Ik zeg nogmaals dat ik daartegen ernstige bezwaren heb. En ik ga namens de VVD niet bepalen welke verbrandingsoven dicht moet. Er moet sprake zijn van een goede marktwerking. De prijs en het aanbod moeten reëel zijn en de doelstellingen op het gebied van recycling en hergebruik – daar zijn we volgens mij allebei voor – moeten zo hoog mogelijk worden gesteld.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): De bestaande overcapaciteit is inderdaad een interessant onderwerp. Is de VVD het wel met D66 eens dat we in ieder geval moeten voorkomen dat er nieuwe ovens worden gemaakt vanwege het feit dat er al overcapaciteit is, dat we moeten streven naar een uitfasering van die overcapaciteit en dat we er dus voor moeten zorgen dat we die niet nog eens een nieuwe impuls geven?

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Met het eerste deel ben ik het eens. Ik wil dan ook graag van de staatssecretaris weten welke sturingsmogelijkheden er zijn. Ik denk echter ook dat de markt zijn werk doet. Als de prijs van het verbranden van afval vrij laag is, denk ik dat er niet veel partijen genegen zijn om nieuwe verbrandingsovens te bouwen.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Ik denk dat we daar in grote mate op mogen rekenen. Als daarvoor in de Tweede Kamer weinig steun zou zijn en de sector dat wist, kon dat een belangrijk signaal zijn. Daarom hecht ik eraan om een antwoord op mijn vraag van de VVD te krijgen.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Ik wacht de antwoorden van de staatssecretaris af en hoop dat die voor ons beiden voldoende zijn. Anders stellen we zo meteen een aanvullende vraag.

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): Voorzitter. Weggooien bestaat niet meer. Als je vroeger iets op straat of in de gracht gooide, dacht je dat het weg was. In Nederland hebben we tot aan de zeventiger jaren gedacht dat kernafval verdween als je dat in een oliedrum verpakte en dat in de Noordzee gooide. Nu lees je tot je schrik dat er plannen zijn om afval op de maan te dumpen. De visie van GroenLinks moge bekend zijn, namelijk dat we ernaar moeten streven om alles wat we gebruiken en verbruiken, te hergebruiken. Duurzame investeringen zorgen voor een duurzame toekomst. Wij willen werk maken van een kringlooeconomie. 90% van de producten die we nu kopen, behalve voedsel, belandt gemiddeld binnen een halfjaar in de prullenbak. Volgens MVO Nederland leidt recycling dan ook jaarlijks tot bedragen in de omvang van grootte van tientallen miljarden.

Voor het huidige kabinet wint het nu op orde hebben van de financiën het steeds van duurzaamheid op de langere termijn. GroenLinks vindt dat kortzichtig, want goedkoop nu blijkt duurkoop te zijn op de langere termijn.

Ik ga in op het verpakkingenakkoord met betrekking tot recycling. Het afschaffen van statiegeld is een punt dat bij mijn fractie echt als een graat in de keel steekt. Wij vinden dat om meerdere redenen een slecht, jammerlijk, plan. Dat is een van de laatste momenten waarop we nog een beroep kunnen doen op het herzien van de meningen daarover. Dit, voordat het te laat is. Volgens de formele regels van de VNG is daarmee ingestemd, maar er was, in tegenstelling tot wat de VNG meestal doet, een heel korte responsperiode gesteld van slechts drie weken. De meeste gemeenten konden dus geen complete cyclus doorlopen met hun colleges van burgemeester en wethouders. Zij hadden dus ook geen mening. Ik heb begrepen dat bij de VNG iedereen die geen mening uit, automatisch voorstander is. Op die manier kom je dus inderdaad aan een stem voor. Een aantal grote steden, zoals Utrecht, Maastricht, Zwolle en Assen, stemden tegen nadat zij daar actief naar gekeken hadden. De staatssecretaris noemt het verpakkingenakkoord gek genoeg toch goed nieuws voor het milieu. Ik wil daarover uitleg. De regeling van het statiegeld wordt door de bevolking namelijk echt begrepen en gesteund. Wij willen graag een milieubewuste bevolking. Om dat doel te bereiken, is er flink geïnvesteerd. Nu hebben we een regeling die populair is en die door een flink gedeelte van het bedrijfsleven en heel veel burgers ondersteund wordt – mensen vragen om die regeling uit te breiden voor de kleine flesjes en gemeenten zijn benauwd voor zwerfafval – en wordt die afgeschaft. Dat gebeurt op zo'n manier dat de toekomstige handhaving heel dubieus is. Er ligt een advies van de Raad van State waarop ik graag een reactie van de staatssecretaris wil. In dat advies lees ik dat het wat de handhaving betreft al niet zo'n handige regeling was maar dat die, nu die aangepast is, nog minder handig is. Daarbij komt dat je niet ten aanzien van een individueel bedrijf kunt handhaven. Je moet dan ten aanzien van een koepel handhaven. Ik heb daarover eerder vele vragen gesteld. Stel dat het bedrijfsleven toch niet het gewenste percentage behaalt, hoe grijp je dan in? Mijn optiek is nog steeds dat dit nauwelijks mogelijk is. De koepel zal namelijk zeggen dat hij ten aanzien van een individueel bedrijf niets kan afdwingen. En de Staat heeft geen mogelijkheden om bij een individueel bedrijf in te grijpen, want dat zal zeggen dat het niet alleen aan hem ligt maar aan alle bedrijven tezamen.

Blijkbaar gaat dit gebeuren. Is er een mogelijkheid om te kijken naar een fiscale maatregel of een laag btw-tarief voor gerecycled materiaal dat in verpakkingen verwerkt wordt om te bewerkstelligen dat er een fiscale prikkel komt om veel meer verpakkingsmateriaal te hergebruiken? Misschien kunnen we die route van die kant aanvliegen. Is de staatssecretaris bereid om in Europees verband aan te dringen op het uitbreiden van het Europese ecolabel door helder te maken welk aandeel uit «virgin», nieuw, materiaal bestaat en welk gedeelte is gerecycled? Ik wacht met

interesse de bijdrage van de PvdA-fractie af, evenals het antwoord van de staatssecretaris. De PvdA heeft het afgelopen jaar ten aanzien van het dossier van het statiegeld namelijk nogal wat verschillende posities ingenomen.

Mijn fractie is heel nauw betrokken geweest bij Otapan. Je merkt dat er aan alle kanten fouten gemaakt zijn. Wij zijn er nog niet helemaal van overtuigd dat het een incident was, want recent ontdekten wij ten aanzien van de zogenaamde asbesttrein dat er iets in dezelfde geest gebeurde. Wij willen dus graag van de staatssecretaris weten of het echt een incident is en of bij beide cases dezelfde ambtenaren betrokken zijn. Als dat het geval is, zou je kunnen zeggen dat de nieuwe gedragsregels en het nieuwe gedrag nog niet helemaal tot hun recht gekomen zijn. Is de staatssecretaris bereid om de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer over de gehele EVOA-regeling over te nemen en onderzoek te laten doen naar het functioneren van die EVOA-keten? Otapan en de asbesttrein zijn specifieke voorbeelden die aantonen dat het fout ging. De Algemene Rekenkamer zegt dat er meer problemen zijn in die hele keten.

Ik zie dat ik geen tijd meer heb. Ik ben ook benieuwd naar de visie van de staatssecretaris op de kringloop van de grondstoffen. Die kringloop zal er ongetwijfeld komen en die zal aan de orde komen in de bijdragen van mijn collega's.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voorzitter. Ik sluit me aan bij de gedachte die de vorige spreker heeft geuit, namelijk die dat we zo veel mogelijk moeten recyclen, omdat grondstoffen eindig zijn. Als wij dus blijven plukken van de aarde en wij alles wat wij gebruiken ergens als afval proberen weg te moffelen, gaat het vroeg of laat niet goed. Ik voeg daaraan toe dat we ook aan het begin van de route moeten kijken, dat we ons moeten afvragen of we alles wel in een kringloopeconomie kwijt kunnen of dat we ons gewoon ook moeten matigen. Die vraag moet indringend aan de orde worden gesteld in deze tijden van toenemende schaarste, waarvan ze bij de VVD kennelijk nog niets merken. Mensen aan de andere kant van de wereld merken daar wel degelijk iets van, kan ik onze vrienden van de VVD verzekeren.

Milieuregels zijn er niet voor niets. Die moeten dus worden nageleefd en dat blijkt niet goed te gebeuren. Sterker nog, het ministerie zelf werkte mee aan het overtreden van die regels. Handhavingsinstanties hebben vaak niet een goed zicht op de ketens en de milieuovertredingen worden vaak geseponeerd. Het lijkt er dus op dat milieumisdaad loont, terwijl de kern ten aanzien van milieucriminaliteit natuurlijk is dat niets minder op het spel staat dan de gezondheid van onze leefomgeving en dus ook die van onszelf. We zijn heel benieuwd naar wat de staatssecretaris gaat doen om de handhaving van de milieuwetten flink te vergroten. We vinden dat ook hiervoor geldt dat je kritisch moet kijken naar je startpunt. Staan wij activiteiten toe waarvan we, als we eerlijk zijn, moeten zeggen dat het eigenlijk niet te handhaven is als je niet, zoals de voormalig minister van Landbouw het wel eens zei, achter iedere boom een handhaver wilt zetten? Ik weet dat het kabinet daar niet erg van houdt, maar daarom moeten we de consequenties van de andere kant zien. Ik heb van het kabinet nog geen reactie gekregen op het feit dat er zorgen zijn bij mestvergisters, om maar eens iets te noemen. Ten aanzien van dat wat er in die vergisters gaat, lijkt nauwelijks handhaving mogelijk. Je moet er dus voor kiezen om al je belastinggeld uit te geven aan een-op-een controle ten aanzien van dat soort activiteiten, of je moet zeggen dat je dat een beetje zonde vindt van het geld en zeggen: laten we het maar niet doen. Dat soort keuzes moet gemaakt worden. We kijken dus reikhalzend uit naar de brief over die mestvergisters, want de zorgen daarover zijn groot.

Ik ben ook heel erg benieuwd naar de inbreng van de Partij van de Arbeid-fractie over het statiegeld. Bij de begrotingsbehandeling hoorde ik

de woordvoerder zeggen dat die fractie voor het behoud van statiegeld is, wat me deugd deed. Dat lijkt me een fantastisch idee. Het systeem werkt namelijk «hartstikke» goed en nu er nog geen statiegeld op bijvoorbeeld kleinere flesjes zit, kun je al zien wat de ellende is voor het milieu van producten en verpakkingen die worden verkocht zonder dat er sprake is van een financiële prikkel om ze netjes terug te brengen of ze ergens te deponeren. Het gaat niet werken met meer inzamelpunten. We nemen waar dat de meest kritische geluiden binnen de gemeenten ten aanzien van de gemaakte afspraken niet zijn gehoord. Wat de Partij voor de Dieren betreft behouden we het statiegeldsysteem dus en breiden we dat zelfs uit. Ik hoop dat de Partij van de Arbeid de rug op dit punt recht houdt. Als er geen statiegeldregeling is, zal er heel veel zwerfvuil rondslingeren. Dat zien we nu al. Dat komt via de rivieren ook in de zeeën terecht. Ik stel daarover een technische vraag aan de staatssecretaris. Klopt het dat macroplastics, zoals tassen, flessen en noem alles maar op, die voor die enorme plastic soep zorgen, op dit moment in de Kaderrichtlijn Water niet officieel als probleemstof worden erkend? Is het juist dat, als we die wel daarin opnemen, de staatssecretaris ook meer middelen in handen heeft om daarmee aan de slag te gaan?

Hoe staat het met de uitvoering van de motie die vraagt om een Europees verbod op microplastics in cosmetica? We zien graag dat er op dat punt met grote voortvarendheid wordt gewerkt, omdat ook cosmetica een grote bijdrage leveren aan het heel schadelijk vervuilen van onze oceanen. Als het dan toch gaat om het verminderen van de druk van ons plastic op het milieu, vind ik dat dit kabinet een visie zou moeten hebben op bijvoorbeeld de plastic tasjes die je in winkels gratis krijgt. Misschien kan de VVD wat dat betreft nog een beetje meevoelen. Wat de staatssecretaris betreft worden de plastic tasjes zo snel mogelijk uitgefaseerd. Je zou kunnen beginnen met het maken van de afspraak dat men ze niet meer gratis aanbiedt aan iedereen die een product koopt in een supermarkt, een drogisterij of noem het maar op.

De **voorzitter**: De heer Dijkstra hapt toe.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Ja, ik kan het niet laten voorzitter. Mevrouw Ouwehand moet de stukken beter lezen. Als zij namelijk de Raamovereenkomst Verpakkingen leest, ziet zij dat daarin precies staat wat de branche voornemens is te doen, namelijk onder andere het uitfaseren van plastic tassen in supermarkten, in winkelketens en dat soort dingen. Ik vestig de aandacht van mevrouw Ouwehand daar graag op.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): De heer Dijkstra en ik hebben nog niet heel erg vaak met elkaar in een debat gezeten. Hij had ook in rapporten kunnen lezen dat die zelfregulering met die vrijblijvende afspraken niet heel veel zoden aan de dijk zouden zetten. Als er dus geen stok achter de deur is in de vorm van dat er gezegd wordt dat er een verbod komt als het voor 2015 niet geregeld is, gaat het niet werken.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Gelukkig heb ik mijn stukken bij me. Ik heb ze goed gelezen. Het mooie van die raamovereenkomst is dat die stok achter de deur er ook weer in zit. Mevrouw Ouwehand, die bekend staat als een milieuactivist, dient echt de stukken beter te lezen. Dan raakt zij er vanzelf van overtuigd dat het gaat om de hoogst haalbare recyclingdoelstellingen tegen de laagst mogelijke kosten. Misschien bevat het laatste haar niet, maar het eerste moet haar zeker aanspreken.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): De Partij voor de Dieren is altijd voor de laagst mogelijke kosten. Dan bedoelen wij vaak dat er een zo laag mogelijke druk op het milieu moet zijn.

Ik hoor graag een reactie van de staatssecretaris op dit punt en doe haar nog een voorstel. We weten dat er voor e-mail gelukkig al lang een opt-insysteem is. Als je geen commerciële aanbiedingen in je mailbox wilt ontvangen, krijg je ze niet. Je krijgt ze alleen als je er zelf om vraagt. De Partij voor de Dieren vindt dat het tijd wordt om dat ook voor de verspreiding van huis-aan-huismateriaal te doen. Nu moet je zelf een sticker bij het gemeentehuis halen en zelfs dat wordt niet altijd gerespecteerd. Dat weet ik uit ervaring. Als je zo'n sticker op je brievenbus hebt, krijg je nog steeds ongeadresseerd reclamedrukwerk binnen. Het lijkt me tijd om de rollen om te draaien: je krijgt geen reclamedrukwerk door je brievenbus, tenzij je expliciet hebt aangegeven dat je daar prijs op stelt. Bedenk eens wat we aan papier zouden kunnen besparen. Ik hoor graag de reactie van de staatssecretaris op dat punt.

Tot slot zeg ik tegen de vrienden van de VVD – ik wilde mijn interruptie daaraan niet verspillen – dat de Partij voor de Dieren niet gelooft in de maakbare wereld, maar zij weet wel heel zeker dat die flink kapot kan gaan. Dat zou zij heel graag voorkomen.

De heer **De Graaf** (PVV): Voorzitter. Ik kwam als laatste binnen, ken mijn plek en zou dus als laatste het woord willen voeren.

De **Voorzitter**: Dat mag ook. Dan gaan we verder met mevrouw Fokke namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Fokke** (PvdA): Voorzitter. Dit is mijn eerste algemeen overleg. Laat ik meteen met de hete aardappel beginnen. Bekend is dat de Partij van de Arbeid niet blij is met het besluit dat vorig jaar is genomen op basis van een motie die met een kleine meerderheid is aangenomen en die tot doel heeft het onder voorwaarden vrijlaten van statiegeld. Wij hechten echter ook aan continuïteit van bestuur, wat ik eerder heb aangegeven. Wij zullen dan ook kritisch volgen of aan de voorwaarde wordt voldaan om het statiegeld per 1 januari 2015 vrij te geven. Daarbij teken ik het volgende aan. Je kunt heel veel kritische kanttekeningen plaatsen bij de uitslag van de VNG-enquête. Wij hebben een debat gevoerd, de begroting behandeld. Toen was de discussie over het statiegeld zo prominent in het nieuws dat gemeenten die daarover echt een duidelijke mening wilden geven, die kans wel degelijk hadden. Dat punt stond zo prominent op de agenda dat het mogelijk was om dat te doen. De uitslag van het onderzoek van de VNG is zoals die is. Wij respecteren die. De drie partners hebben gezamenlijk gezegd dat ze de schouders eronder gaan zetten. De Partij van de Arbeid gaat heel kritisch volgen of aan de voorwaarde wordt voldaan om het statiegeld per in januari 2015 vrij te geven.

De PvdA maakte zich ook zorgen over het private afvalfonds dat de middelen nu moet innen.

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): Ik luisterde even of er nog meer over statiegeld kwam of dat dit het blokje daarover was.

Mevrouw **Fokke** (PvdA): Dit was het blokje over het statiegeld. In antwoord op uw vraag over de verschillende posities van de Partij van de Arbeid zeg ik dat zij altijd een erg duidelijke positie heeft ingenomen. Zij is voor het behoud van statiegeld. Ik weet dus niet hoe u erbij komt dat wij verschillende posities hebben ingenomen.

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): Ik ben helaas niet verrast, maar ik ben wel diep teleurgesteld dat de Partij van de Arbeid zo'n populaire milieumaatregel zo gemakkelijk weggeeft aan de VVD en dat zij zegt dat zij een en ander kritisch blijft volgen. Ik zou graag weten wat dat kritische volgen inhoudt nu mevrouw Fokke mij net heeft horen betogen en zij

ongetwijfeld in het advies van de Raad van State heeft gelezen dat handhaven op het percentage dat het bedrijfsleven gezamenlijk afspreekt eigenlijk nauwelijks mogelijk is. Hoe denkt de PvdA dan kritisch te volgen en vervolgens, als het doel niet behaald wordt, keihard in te grijpen? Het laatste neem ik althans aan. Hoe gaat ze dat doen?

Mevrouw **Fokke** (PvdA): Mensen die mij kennen weten dat ik nooit te beroerd ben om keihard in te grijpen. Er zijn duidelijke voorwaarden afgesproken. Alleen als aan die voorwaarden wordt voldaan, mag het statiegeld per 1 januari 2015 worden afgeschaft. Geloof u mij op mijn woord – daar gaat de rest van mijn betoog overigens over – als ik zeg dat wij willen dat dit heel erg kritisch wordt gevolgd. De PvdA is heel consistent. Er is heel lang onderhandeld en u was daarbij. Ik heb alleen de Handelingen en verslagen van de vergaderingen over het Afvalplan mogen lezen. Als echter na heel lang vergaderen drie partijen er uiteindelijk uitkomen en de VNG na heel veel mitsen en maren akkoord gaat – iedereen mag van het addendum zeggen wat hij wil, maar ik vind dat het een aanvulling is op de overeenkomst – en de datum in zicht is en alles in werking is gesteld, ben je als bestuur niet echt betrouwbaar als je vervolgens een enorme ruk aan die kar geeft. Ik zeg dus ja. De Partij van de Arbeid is er altijd duidelijk over geweest dat zij voor het behoud van statiegeld is. Het is echter verlopen zoals het verlopen is. Dan moet je als bestuur wel betrouwbaar zijn en heel kritisch bekijken of men zich aan de afgesproken voorwaarden houdt. Dat gaat de Partij van de Arbeid dus doen.

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): Dus de PvdA gaat akkoord met het afschaffen van statiegeld en zal proberen te monitoren of het bedrijfsleven aan de voorwaarden voldoet? Ik neem aan dat mevrouw Fokke dan moties gaat steunen die ervoor zorgen dat er in elk geval kan worden gemonitord.

Stel dat het bedrijfsleven de afspraken niet nakomt – dat is in het verleden een enkele keer gebeurd – hoe gaan we dan handhaven? Stel dat het percentage niet wordt behaald, dat het statiegeld is afgeschaft en dat we ontdekken dat er niet te handhaven valt. Hoe stelt de PvdA-fractie zich dan voor dat wij wel gaan handhaven? Mevrouw Fokke zei immers dat zij kritisch gaat volgen of men zich aan de voorwaarden houdt.

Mevrouw **Fokke** (PvdA): Dat lijkt mij heel duidelijk. Als je met elkaar voorwaarden afspreekt – die zijn met de Kamer afgesproken – mag je ervan uitgaan dat die ook toetsbaar zijn. Ik vraag de staatssecretaris dan ook hoe wij die voorwaarden gaan toetsen op zodanige wijze dat we ruim voor 1 januari 2015 kunnen zeggen dat er hard is gewerkt, dat er aan bepaalde voorwaarden is voldaan en dat er kan worden overgegaan tot het opheffen van statiegeld.

Ik zei net al dat de PvdA zich zorgen maakte over het private afvalfonds dat de middelen nu moet innen. We zijn verheugd om in de brief van de staatssecretaris van 24 januari jl. te lezen dat de bekostiging van het systeem algemeen verbindend wordt verklaard, waardoor bedrijven zich, althans op papier, niet daaraan kunnen onttrekken. We zouden wel graag weten hoe dat in de praktijk uitpakt, ofwel hoe we freeriders aanpakken. Laten we allemaal eerlijk zijn – misschien is dat de vrees van mevrouw Van Tongeren, die ik dan ook nog deel waardoor we helemaal een mooi betoog hebben met z'n allen – en beseffen dat papier geduldig is. Wij willen zeker stellen dat de effectmetingen van het afvalbeleid onafhankelijk worden gedaan. Nu lijkt dit te gebeuren door de sector zelf. Dat proeft toch een beetje als de slager die zijn eigen vlees keurt. Wij vragen de staatssecretaris daarom, onafhankelijk onderzoek te laten doen waarbij zo spoedig mogelijk een nulmeting wordt gedaan. De discussie over het al dan niet vrijgeven van statiegeld zal dus te zijner tijd plaats-

vinden op basis van de uitkomsten van dit onderzoek. Dat heb ik in de interruptie zojuist al min of meer gezegd.

Wij zijn verheugd over de mogelijkheden van nascheiding. Recent onderzoek laat zien dat hergebruik van plastic uit nascheiding goede resultaten geeft. Dit is vooral afhankelijk van de vervuiling en het wassen van het plastic. Wij vragen ons af wat de kosten daarvan zijn en hoe deze zich verhouden tot apart ingezameld plastic dat immers veel minder vervuilend zal zijn. Graag wil ik een antwoord van de staatssecretaris hierop.

Ik kom nog kort op plastic soep ofwel microplastic. Ik heb dat al aan de orde gesteld tijdens de begrotingsbehandeling en de Kamer heeft een motie aangenomen. Wij zijn heel verheugd over het feit dat Unilever – dat is toch een van de grootste partners – al heeft laten weten dat het gebruik van microplastics in één van de merken zal beëindigen. Nu is het echter van belang dat consumenten echt een keuze moeten kunnen maken. Daarom zouden wij niet alleen moeten gaan voor een verbod maar we zouden ook moeten komen tot betere en leesbare etikettering op de producten. Is de staatssecretaris bereid om in overleg met het bedrijfsleven te komen tot een voorstel voor een label op cosmeticaproducten die microplastics bevatten, zodat duidelijk is wat de consument koopt? Nu zie je namelijk dat de consument negen van de tien keer niet weet wat hij precies koopt. Er staat een hele hoop achterop de cosmetica, maar niemand weet wat die informatie precies inhoudt.

Het rapport over Otapan geeft een duidelijk overzicht van wat er mis is gegaan. Het ministerie geeft duidelijk aan hoe het een en ander in de toekomst wil voorkomen. De PvdA ondersteunt dit van harte, want wij moeten natuurlijk wel voorkomen dat dit in de toekomst nog een keer gebeurt.

Op papier en in de organisatie is alles op het gebied van export van afval wel min of meer in orde. De aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer worden overgenomen, wat wij prima vinden. Toch komen om de haverklap verhalen naar buiten over illegale export van bijvoorbeeld elektronica naar Afrika. Wij hebben recent vragen gesteld over export vanuit gemeenten. Uit antwoorden blijkt dat 16% van de gemeenten ook buiten het bedrijf om afval verhandelt. Is de staatssecretaris bereid om met gemeenten in gesprek te gaan? Wij vinden het toch niet wenselijk dat de lagere overheid dat op deze manier doet?

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Voorzitter. In het CDA-verkiezingsprogramma staat dat van een ouderwetse economie die grondstoffen en goederen verbruikt, moet worden omgeschakeld naar een kringlooeconomie waarin grondstoffen en materialen worden bewaard en hergebruikt. Verder realiseren wij ons dat de strijd om de grondstoffen het geopolitieke thema zal zijn van deze eeuw. Beschikbaarheid en verdeling van energie, grondstoffen, voedsel en water zullen de toekomst van de internationale verhouding bepalen. Nederland heeft belang bij de productie van grondstoffen en ook bij de doorvoer van de grondstoffen door onze havens.

In de grondstoffennotitie van het vorige kabinet zet Nederland in op het in stand houden van een open handelssysteem en de kansen voor innovatie door grondstoffenschaarste. Hoe kijkt het huidige kabinet daar tegenaan? Het CDA wil dat de regering inzet op een duurzame grondstoffenstrategie. Dat wil zeggen dat moet worden ingezet op efficiënt hergebruik, zeldzame grondstoffen en het bevorderen van substitutie door het gebruik van goedkopere grondstoffen. Voor ons land zijn de stappen van belang die we kunnen zetten naar deze kringlooeconomie met ketentransparantie en -verantwoordelijkheid. We denken dat het mogelijk is om emissiebesparingen te realiseren door grondstoffen in de keten te houden.

Ik ga in op de microplastics, ofwel de microbeads die mijn buurvrouw ook al heeft aangekaart. We zullen samen met de PvdA een motie daarover

indienen. Dat zal morgen zijn of anders later deze week. Uiteindelijk komt het allemaal in ons eten terecht en dus ook in ons lichaam. Dat moeten we niet willen. We verwachten dat ook de industrie dat zal oppakken en dat ze, als ze dat label niet wil, tijdig de boel zullen omvormen.

Wat de Raamovereenkomst Verpakkingen betreft haal ik graag het Kenniscentrum Duurzaam Verpakken naar voren. Het gaat samen met wetenschappelijke instellingen onderzoek doen naar de technische en economische mogelijkheden van recycling. Daar pleiten we dus ook voor. Het doet al een aantal zaken en we zijn erg blij met de concrete uitwerking van het akkoord. Op papier staan weliswaar mooie woorden. Papier is geduldig, maar nu moeten we terug naar de praktijk. Er moet iets gebeuren. In 2013 moeten drankkartons worden gerecycled, er moeten minder plastic tassen worden gebruikt en we dienen bedrijven te stimuleren om geen onnodig verpakkingsmateriaal te gebruiken. Als dat gebeurt, is dat natuurlijk pure winst. Iedereen doet dan mee: inwoners, overheden en bedrijven. Op die manier blijft Nederland koploper in recycling in Europa. De Tweede Kamer moet nu ook de partijen de ruimte gunnen om de gemaakte afspraken goed uit te werken. De betrokken bedrijven en instellingen beschikken over de kennis. Laat ze er gewoon mee aan de gang gaan.

Een van de opmerkelijke dingen die over Otapan te lezen is, is dat er vanwege de integriteit van een ambtenaar een beslissing is genomen die natuurlijk niet genomen had mogen worden. Hoe gaat de minister om met integriteit en hoe voorkomen we dat het in de toekomst weer misgaat? Dat is een vraag die aansluit bij die van GroenLinks.

Ik ga in op het afvaltransport en de Europese regels. Een van de vier kernwaarden van het CDA is gerechtigheid. In de context van het afvaltransport betekent dit dat de Europese landen hun welvaart niet ten koste mogen laten gaan van minder bedeelden elders op deze wereld. Voor het CDA is ketentransparantie en -verantwoordelijkheid dus heel belangrijk. Wij hebben dus ook vragen gesteld over de bloedkolen. Bijvoorbeeld het slopen van schepen gebeurt op de stranden van Pakistan, Bangladesh en India onder zeer slechte omstandigheden. In India worden gigantische schepen gewoon het strand op gevaren, waarna duizenden mannen en kinderen de boel met de hand demonteren met alle gevolgen voor de volksgezondheid en de veiligheid van dien. Wij de welvaart, zij de rotzooi. In het tv-programma Nieuwsuur is hieraan recent ook aandacht besteed. Nu blijken negen Nederlandse banken deze gevaarlijke schepensloop indirect te financieren. Eerlijke Bankwijzer heeft dat onderzocht en dat op zijn website gepubliceerd. Is de staatssecretaris bereid om met deze banken en vermogensbeheerders in gesprek te gaan over duurzame scheepssloop? Dat vinden wij erg belangrijk.

De Algemene Rekenkamer schrijft in haar rapport dat ze nog een paar verbeterpunten ziet. Dat brengt mij bij een ander uitgangspunt van het CDA, namelijk het principe van subsidiariteit in de zin van het spreiden van verantwoordelijkheid. Je moet dus alleen daar iets regelen waar dat het beste kan. Wij vinden dat lidstaten in Europa heel veel zelf kunnen en moeten regelen. Afvalbeleid is net als klimaatbeleid een onderwerp waarvoor geldt dat we elkaar wel hard nodig hebben. Die markt is internationaal. Ziet de staatssecretaris meer mogelijkheden voor Europese samenwerking en afstemming op dit punt?

De **voorzitter**: U hebt nog anderhalve minuut.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Tot slot kom ik op de inzameling van elektronisch afval. Recent bleek dat een aantal Nederlandse gemeenten elektronisch afval liever aan handelaren verkopen die dat illegaal in Ghana laten recyclen. In de praktijk heeft dat tot gevolg dat kinderen de schaarse materialen eruit halen en dat ze de rest verbranden. Onze gemeenten mogen daaraan niet meewerken. Wij verzoeken de staatssecretaris dan

ook om daaraan zo snel mogelijk een eind te maken. Alles komt dus samen in deze portefeuille, namelijk economie, ontwikkelingssamenwerking en geopolitiek. Wij verwachten een hoop van deze regering op dat gebied.

De heer **Van Gerven** (SP): Voorzitter. Allereerst zeg ik iets over het statiegeld en het standpunt van de Partij van de Arbeid. Ik kan er namelijk niet bij dat je voor het statiegeld bent, tegen een SP-motie stemt voor het behoud daarvan en dat je dat hier ook nog loopt te verdedigen. In de politiek gaat het er ook om dat je af en toe je rug rechthoudt en dat je ergens voor staat. Het zou de Partij van de Arbeid gesierd hebben als ze wat dat betreft haar rug recht had gehouden en als ze gewoon gezegd had waar het op stond en als zij duidelijkheid had geschepst voor de gemeenten. Het is toch raar om het eerst potentieel mis te laten gaan en het later te corrigeren?

Mevrouw **Fokke** (PvdA): Volgens mij is hartstikke duidelijk waar de Partij van de Arbeid staat. Wij zijn voor het behoud van statiegeld, maar continuïteit van bestuur is ook heel belangrijk. Ik vind het een beetje vreemd dat u namens de SP, op het moment dat er na langdurig debatteren een besluit voorligt van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en zij als derde partner ja of nee kan zeggen, daar doorheen fietst. U kunt dat wenselijk vinden en de SP vindt dus waarschijnlijk dat je gewoon door onderhandelingen van partners heen fietst. U mag dat heel gewoon vinden. Graag wil ik dat u dat dan zegt. Ik vind het buitengewoon vreemd dat je dat als Tweede Kamerlid zou willen doen.

De heer **Van Gerven** (SP): De Tweede Kamer behoort ergens voor te staan. Als een grote meerderheid van niet alleen de Tweede Kamer maar ook van de samenleving zegt dat het idee van het statiegeld hartstikke goed is en dat het ook hartstikke goed is om dat voor kleine flesjes te doen, zou ik het een kwalijke zaak vinden als wij ons hoofd bogen voor de verpakkingindustrie of voor betaalde bedrijven die dat niet willen. U had gewoon uw rug recht moeten houden. Natuurlijk moet de gemeente afspraken maken enzovoorts, maar het is tenslotte toch de landelijke overheid die de politiek bepaalt en kaders kan vaststellen.

Mevrouw **Fokke** (PvdA): Ik vind het toch een beetje vreemd dat u het de hele tijd hebt over het land waardoor het bepaald zou worden. Volgens mij heeft de Kamer in juni of juli gestemd en was er een Kamermeerderheid voor. De Partij van de Arbeid was daar geen onderdeel van en volgens mij weet u dat heel erg goed. Op dat moment is er echter wel een besluit genomen. Ik vind dat de overheid ook betrouwbaar moet zijn. Een betrouwbare overheid gaat niet eerst vijf minuten op haar linkerbeen staan om vervolgens, na drie minuten, op haar rechterbeen te gaan staan. Het is verlopen zoals het is verlopen. Daar ben ik niet trots op en ik ben daar ook absoluut niet blij mee. Dat heb ik al heel vaak uitgelegd. Het gaat echter wel om betrouwbaarheid van bestuur. Het lag in december voor bij de VNG. Het is breeduit in het nieuws geweest, dus als gemeenten niet hebben meegekregen dat het onderwerp statiegeld opnieuw speelde, hebben ze een klein beetje liggen slapen. Het heeft namelijk echt in alle kranten gestaan. Ik snap dus echt niet wat u bedoelt. Ik denk dat de SP hier niet helemaal goed in staat.

De heer **Van Gerven** (SP): De geachte afgevaardigde van de Partij van de Arbeid moet haar eerste termijn nog maar eens teruglezen, haar maidenspeech. Ik had er toen overigens veel bewondering voor dat u heel duidelijk stelling hebt genomen en dat u het statiegeld verdedigde. Maar u bent in de tweede termijn gewoon teruggefloten. Dat kan, maar ik vind dat buitengewoon jammer. Het zou de Partij van de Arbeid gesierd hebben als

zij gewoon de rug recht had gehouden en als zij gewoon voor die statiegeldmotie had gestemd. Die had dan wellicht een meerderheid kunnen halen. Dan had iedereen ook geweten waaraan hij toe was. De SP is niet zo gelukkig met de Raamovereenkomst Verpakkingen. We hadden een systeem en dat werd weer de nek omgedraaid: over continuïteit gesproken. Dat wat we nu hebben, zou het ei van Columbus zijn. Hoe zit het met de betaling van de verpakking of het vaststellen van de vergoeding voor de gemeenten? Hoe wordt dat geregeld? Op basis waarvan wordt die financiële bijdrage bepaald? Wij twijfelen eraan of dit het ideale systeem is. Nedvang had het net redelijk in kaart gebracht. Nu komt er een nieuw kenniscentrum. Dat wordt grotendeels betaald door de industrie, waardoor de onafhankelijkheid weer in het geding is. Ik heb begrepen dat dit kenniscentrum 2 miljoen op jaar basis zal krijgen van de industrie. Is er dan geen sprake van de slager die zijn eigen vlees keurt? Ik heb het rapport over Otapan gelezen en zit met een onbevredigend gevoel daarover. Alles is uiteindelijk namelijk toegedekt. Er is geconstateerd dat er fouten zijn gemaakt, maar niemand heeft de verantwoordelijkheid genomen. Dat deed geen enkele ambtenaar maar ook geen enkele minister of staatssecretaris deed dat, terwijl evident is dat er fouten zijn gemaakt. Dat wordt ook erkend. Het gaat ook in dit geval om het vertrouwen van de overheid en om zaken als integriteit, die ook in het rapport worden genoemd. Het voordeel is dat deze staatssecretaris dit vers tot zich heeft kunnen nemen. Ik zie graag dat zij haar licht laat schijnen op die kwestie en vraag haar of er toch niet iets blijft hangen in de zin dat een en ander is toegedekt. Ik ben niet per se voorstander van dat het bagger is dus dat je moet hangen enzovoorts, maar het aan de orde stellen van zaken en het bestraffen van mensen heeft ook een voorbeeldfunctie. Dat kan leiden tot het voorkomen van dergelijke zaken. Wij weten nu niet wie degenen zijn geweest die bepaalde dingen gedaan hebben die niet konden en welke functie zij nu hebben. Dat voelt niet lekker.

Ik heb het rapport van de Algemene Rekenkamer gelezen en werd daar niet vrolijk van. Ik heb begrepen dat milieucriminaliteit op nummer drie staat in Nederland en in de wereld. Die vorm van criminaliteit zou komen na drugshandel en mensenhandel. Klopt dat? Als dat zo'n groot probleem is – ik heb ook ergens gelezen dat voor EVOA, ofwel de Europese verordening over het overbrengen van afvalstoffen, € 300.000 is uitgetrokken en dat daarop zelfs nog € 100.000 bezuinigd is – vraag ik mij af hoe je met zo'n geringe capaciteit die milieucriminaliteit kunt aanpakken.

Ik geef enkele cijfers. Een op de zes onderzochte zaken was bingo. Daarvoor geldt dus dat er iets aan de hand was. Er bleek bij 21 van de 28 schepen een probleem te zijn op het gebied van bunkerolie. Door het Openbaar Ministerie is 30% van de zaken geseponeerd, terwijl de norm daarvoor 10% is. Daar is een heleboel dus niet op orde. Dat constateert ook de Algemene Rekenkamer. Ik begrijp daarom niet de toch wel heel magere inzet van het kabinet. Het viel mij op dat er wat de controle betreft verschil is tussen datgene wat de douane doet en dat wat de inspectie doet. De douane controleert bijvoorbeeld naar welk land het spul gaat, terwijl het uiteindelijk natuurlijk niet gaat om het land waar het naartoe gaat direct nadat het uit Nederland vertrokken is, maar het gaat om de uiteindelijke bestemming. Daar wordt het spul immers al dan niet op een fatsoenlijke manier verwerkt. Zou de staatssecretaris daarop willen ingaan?

Zouden we ook niet het afvaltransport met landen die niet meewerken aan bijvoorbeeld het IMPEL-project, dat Europese netwerk, moeten stopzetten? Om heel concreet te zijn, Italië werkt daar niet aan mee.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Voorzitter. Afval lijkt nogal vies en niemand houdt van troep, maar D66 heeft een heel andere visie op afval.

Wij zien dat als grondstof, als basis voor nieuwe producten. Het kan immers op een slimme manier worden hergebruikt. Mijn fractie heeft daarom op een gegeven moment het idee van de grondstoffenrotonde gelanceerd.

Ik leg vandaag de nadruk op drie dingen, namelijk het verpakkingenakkoord, het grondstoffenbeleid van de overheid en natuurlijk Otapan. Ik begin te zeggen dat wij blij zijn met de Raamovereenkomst Verpakkingen. De statiegeldregeling is namelijk niet een doel op zich maar een middel en wij stellen het bedrijfsleven graag in staat om te laten zien dat het slimmer kan. Toch maken wij ons wat zorgen over de uitvoering van de motie-Leegte om de regeling van het statiegeld nu al uit de wetgeving te schrappen. Dat vinden wij voorbarig. Wij hebben altijd gezegd dat dit artikel pas moet worden geschrapt zodra bewezen is dat het nieuwe systeem goed werkt. Is de staatssecretaris dat met mij eens en is zij ook, daar waar het gaat om de controle op het op dat ijkmoment voldoen aan de doelstellingen, bereid om een onafhankelijk instituut die ijking te laten doen? Ik ben bereid om dat van die ijking door een onafhankelijk instituut in een motie vast te leggen, maar ik wacht uiteraard graag eerst het antwoord van de staatssecretaris af.

In het regeerakkoord staat heel mooi dat wordt gestreefd naar een circulaire economie, maar ik zie daar nog niet veel van. Ik hoop natuurlijk op allerlei ambitieuze plannen van de staatssecretaris en geef haar graag de gelegenheid om daarover wat meer te vertellen. Hoe gaat zij een en ander invullen, welke doelen heeft zij gesteld en hoe staat het bijvoorbeeld met het beleid dat gericht is op microplastics? Ook collega's hebben daaraan gerefereerd. Ik las in de krant dat de Partij van de Arbeid graag waarschuwingsstickers hiertegen wil inzetten. Dat klinkt natuurlijk heel sympathiek maar ik vraag me af wat dat zal betekenen voor de administratieve lasten. Kan de staatssecretaris daarover iets zeggen? Welke initiatieven wil ze zelf ontplooien en welke bijdrage zou zij willen leveren aan het tegengaan van de plastic soep? Ik ben natuurlijk heel blij dat Unilever al heeft aangekondigd dat het dat gebruik zal verminderen of stoppen, maar wat gaat de staatssecretaris doen?

Wat is de stand van zaken ten aanzien van de pilot «afvalloze overheid»? Ik meen dat daarover al in december 2011 overleg werd gepleegd. Het is al een hele tijd later, dus ik hoor graag wat er in de tussentijd bereikt is. Ik neem aan dat er veel is bereikt.

Hoe staat het met de recycling van elektronica? Nog steeds verdwijnt er in Nederland per jaar namelijk 38 miljoen kilo in de prullenbak. Hoe gaat de staatssecretaris ervoor zorgen dat dit minder wordt en hoe gaat zij ervoor zorgen dat de restfractie van milieustraten op een goede manier gerecycled wordt?

Hoe is het gesteld met de uitvoering van mijn motie ten behoeve van een Schengengebied voor hergebruik van grondstoffen?

Ik hoop dat de staatssecretaris de gelegenheid heeft gehad om al mijn vragen te noteren.

Laten we, nu we toch over de grenzen heen kijken, ook praten over de EVOA. De Algemene Rekenkamer heeft daarover namelijk best een verontrustend rapport opgesteld. Zij stelt dat er in beperkte mate zicht is op geleverde prestaties en dat dus niet kan worden bepaald of het handhaven van de EVOA in Nederland echt effectief gebeurt. Hebben we daarmee niet een papieren tijger: heel veel administratieve lasten en weinig zicht op de baten? Wat gaat de staatssecretaris eraan doen om de handhaving te verbeteren?

Ik zag dat de niet-thermisch immobiliseerbare grond vanwege hoge kosten niet als uitzondering wordt toegevoegd. Hoe hoog zijn die kosten in vergelijking met de methode waarvoor dat wel geldt?

Ik kom op de politieke rataplan met betrekking tot de zaak Otapan. Wij zijn blij met dat onderzoek. Het is goed dat er veel misstanden geconstateerd zijn, maar de vraag is natuurlijk wat wij daarmee gaan doen. Geconsta-

teerde misstanden zijn onder andere: het ontbreken van een weldoordacht plan, onvoldoende checks-and-balances en gebrek aan juridische inbreng. Wij vinden het in de eerste plaats verontrustend dat het Otapandossier langs zo veel afdelingen is gegaan. De Algemene Rekenkamer heeft opgemerkt dat dit niet betekent dat er niet werkelijk sprake was van een kritische houding. De praktijk kan toch niet zijn dat er zomaar blind overal parafen worden gezet, dus zonder dat men op de afdelingen weet wat er in de stukken staat? Hoe kan de staatssecretaris garanderen dat dergelijk collectief onverantwoord gedrag in de toekomst uitgesloten is? In de tweede plaats vinden wij de conclusie opzienbarend dat de verbetermaatregelen in 2007 onvoldoende zijn uitgewerkt. Welke garanties kan de staatssecretaris geven dat de voorgestelde verbetermaatregelen in te toekomst wel naar behoren worden uitgevoerd? Het is des te belangrijker om dat te weten omdat een duidelijke conclusie in het rapport over de Otapan is dat het geen incident was maar dat er structurele fouten zijn gemaakt. Dat vraagt om structurele maatregelen.

Wat doet de staatssecretaris aan het feit dat milieuzaken vaak geseponeerd worden? Collega's hebben dat punt ook al aangekaart. Ik breng dit punt graag in verband met een discussie die wij eerder voerden over fraude met stookolie. Ook daarvoor geldt dat het heel moeilijk is om voldoende recherchecapaciteit vrij te maken en zaken uiteindelijk voor de rechter te krijgen.

Tot slot zeg ik het volgende. De D66-fractie vindt het verpakkingenakkoord constructief, maar zij is ook kritisch. Zij is echter optimistisch over het grondstoffenbeleid van de overheid en gaat ervan uit dat de staatssecretaris met mooie plannen komt. Ik verwacht dat de staatssecretaris nog meer doet op het dossier van de Otapan. We denken natuurlijk graag mee over het mogelijk maken van de grondstoffenrotonde. Afval hoeft namelijk niet in de prullenbak, want het is goud waard.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Voorzitter. De ChristenUnie kiest voor een circulaire economie waarin we steeds minder restafval hebben en steeds vaker grondstoffen hergebruiken. Dat begint natuurlijk allemaal met preventie: we moeten voorkomen dat er afval komt. Ik heb met belangstelling geluisterd naar het korte interruptiedebatje tussen de VVD en de Partij voor de Dieren. Ik wil geen wedstrijdje doen om te bepalen wie zijn stukken het beste leest. In het addendum staat echter «plastic draagtassen in supermarkten». Misschien is het nu tijd om een vervolgstap te zetten met als doel, te komen tot een akkoord met de detailhandel, zoals bijvoorbeeld kledingwinkels.

Duidelijk is dat de grootste uitdaging ligt bij het huishoudelijk afval. Wat gaat de staatssecretaris doen om ervoor te zorgen dat er goede voorlichting wordt gegeven aan burgers om meer draagvlak te laten ontstaan voor het gescheiden inzamelen van afval en het verbeteren van de resultaten. Is de staatssecretaris bereid om met gemeenten een grondstoffenakkoord af te sluiten met afspraken over de restafvaldoelstelling? Er ligt een advies van de sector dat breed gedragen wordt met als doel al in 2015 twee derde van het huishoudelijk afval gescheiden in te zamelen en te recyclen. Is dat ook de ambitie van de staatssecretaris, of schuiven we dit vooruit naar 2022? Is zij bereid om met een stappenplan te komen? Een klein maar zeker niet onbelangrijk punt, is dat ik verontrustende mails krijg over radioactieve rookmelders en mogelijke stralingsbelasting bij verwijdering. Het gaat hierbij om oudere types die niet bij de milieustraat kunnen worden ingeleverd omdat het dus om radioactieve stoffen gaat. Kent de staatssecretaris deze berichten en zo ja, gaat zij ook actie ondernemen?

Ik ga in op het verpakkingenakkoord. Ook de ChristenUnie is niet heel gelukkig met de VNG-enquête. Inderdaad was 76% van de gemeenten voorstander en 24% was tegenstander. Onder die 24% vallen echter ook grote steden zoals Zwolle, Utrecht en Maastricht. Daarbij komt dat van alle

gemeenten die hebben voorgestemd, de heft niet heeft gereageerd. Ik ben het niet eens met de interpretatie van die uitkomst, namelijk dat 76% voor het verpakkingenakkoord is. Dat akkoord houdt in dat het bedrijfsleven tien jaar financiële duidelijkheid heeft en de gemeenten slechts twee jaar. Gemeenten moeten dus over twee jaar weer onderhandelen over de inzamelvergoedingen, terwijl wij daarvan ook een ambitieuze inzet verwachten. Graag wil ik een reactie van de staatssecretaris daarop. We zien dat de producenten de verplichting hebben van 25% recycelaat voor hun verpakkingen. Volgens mij is dit echter al in 2004, bijna tien jaar geleden dus, overeengekomen met staatssecretaris Van Geel en is dat veel te weinig voor een circulaire economie. Wat kunnen we op dit punt van de staatssecretaris verwachten? Wat vindt zij van de opmerkingen van de Inspectie Leefomgeving en Transport dat het toezicht op recycling in de keten onvoldoende is? Wat gaat zij doen om de monitoring te verbeteren? Ik verwijs ook naar de motie-Dijkers/Leegte over monitoring van de verpakkingstromen. Wordt er handhavend opgetreden als producenten zich niet aan de afspraken houden?

Bij een circulaire economie en volwassen recycling past hoogwaardige recycling. Dat betekent dus vooral: breng het afval terug naar de plek waar het geproduceerd is. Het statiegeldsysteem is daarvoor bij uitstek geschikt. Statiegeld zorgt ook voor vermindering van zwerfafval. Begrijp ik goed dat in het addendum staat dat het zelfs voor gemeenten en supermarkten verboden wordt om het statiegeldsysteem te handhaven, zelfs als zij dat willen? Het Plastic Heroes-systeem is niet hoogwaardig. Bovendien blijkt uit een enquête van Maurice de Hond – ik denk dat wij hem allemaal wel kennen – dat ruim een derde van de Nederlanders de plastic flessen in de gewone kliko zal gooien indien het statiegeldsysteem wordt afgeschaft. Graag wil ik een reactie van de staatssecretaris daarop. Ik heb schriftelijke vragen gesteld over de inzameling en recycling van textiel. Het kan niet zo zijn dat gemeenten geld verdienen aan de inzameling van kleding via containers voor goede doelen. Mensen doneren hun kleding niet om het gat in de gemeentebegroting te dichten. Vandaag hebben we de antwoorden ontvangen, waarvoor dank. Uit die antwoorden blijkt dat onduidelijk is hoe gemeenten omgaan met de kosten van textielinzameling, maar de staatssecretaris vindt ook dat gemeenten alleen de kosten mogen dekken van de textielinzameling zelf. Ik ben heel blij dat het gesprek wordt aangegaan met de VNG en vraag de staatssecretaris wat zij daarvan verwacht. Sowieso lijkt goede voorlichting over inzameling, hergebruik en recycling van kleding noodzakelijk. Wat dat betreft is er nog een wereld te winnen. In Nederland wordt elk jaar 70 miljoen kilo textiel ingezameld voor hergebruik en recycling. Dat is mooi. Echter maar liefst 135 miljoen – dat is het dubbele – verdwijnt in het restafval. Wat gaat de staatssecretaris daaraan doen? Wat zijn haar doelstellingen en wat is haar rol in het ketenoverleg Verduurzaming Mode & Textiel? Welke resultaten heeft deze ketensamenwerking al geboekt?

De heer **De Graaf** (PVV): Voorzitter. Een tijdje terug is er een motie aangenomen van de Partij voor de Vrijheid die strekte tot het verhogen van de boete voor zwerfafval van € 90 naar € 390. Hoe staat het met de uitvoering van deze motie? De tijd begint wat te dringen. Het centrale punt voor de PVV is handhaving. We hebben vandaag gezien dat er een inval is geweest bij een afvalbedrijf. Dat is nooit leuk. Misschien is het een freerider. We zullen zien hoe het zit. De zaak is nu natuurlijk onder justitie.

We hebben een heel mooi werkbezoek gebracht aan de afvalsector en we hebben gezien dat daar goed met afval wordt omgegaan. Mevrouw Van Veldhoven zei al dat we gezien hebben hoe er van afval grondstof wordt gemaakt. De PVV is daar ook erg voor. Ik benadruk nog eens voor de staatssecretaris dat ook wij voor een schoon milieu zijn. Zij was de vorige keer namelijk nogal verrast om dat te horen, alsof wij voor een vies milieu

zouden zijn. Dat zou natuurlijk heel raar zijn. Wij houden ook van een schoon milieu, van een geveegd stoepje en dergelijke. Als er sneeuw ligt, ruim ik het ook graag voor mijn burens. Dit in tegenstelling tot de heer Krol die zich hier helaas niet kan verdedigen. Ik bied hem alvast mijn excuses aan.

Handhaving geldt zowel op straat als in bedrijven. Hoe staat het dus met de uitvoering van die motie? Tegen de overige partijen zeg ik dat zij voor die handhaving moeten gaan: ga niet voor zo weinig mogelijk regels maar voor zo effectief en efficiënt mogelijke regels voor de sector zodat die kan groeien en wij de mogelijkheid krijgen om wat dat betreft een mooie industrie te bouwen. We moeten er dan maar voor zorgen dat wij de rotzooi in Napels kunnen opruimen, die afvalberg daar, aangezien zij daartoe niet in staat zijn. Wij kunnen daarvan dan energie en mooie grondstoffen maken. Waarom zouden we daarvoor belemmeringen opwerpen? Dat vraag ik aan diegenen die dat graag willen doen. Ik verzoek de staatssecretaris om zo veel mogelijk belemmeringen weg te nemen en ervoor te zorgen dat dit een mooie, florierende sector in Nederland kan worden waaruit we veel energie en veel nieuwe grondstoffen halen.

Ook wij zijn redelijk geschrokken van het onderzoek ten aanzien van Otapan. Ik meen dat het verslag er op 12 september was. Er zijn veel verwijtbare fouten gemaakt. Het steekt ook de PVV dat nog steeds niemand daarvoor zijn verantwoordelijkheid heeft genomen. De staatssecretaris heeft al wel een reorganisatie op dit punt doorgevoerd – dat kunnen we lezen – en ik vraag haar hoe we ook wat dit betreft gaan handhaven. Hoe gaan we ervoor zorgen dat de Nederlandse overheid de handhaving wel aankan? We hopen niet dat iets dergelijks nogmaals gebeurt, maar we kunnen dat niet uitsluiten. Er moet wat dat betreft streng worden aangestuurd. Dat is dus een soort handhaving. Hoe zal die handhaving plaatsvinden binnen het ministerie? Hoe zal men er bovenop zitten?

Wij zijn blij dat het statiegeldsysteem wordt afgeschaft. Wij hebben vertrouwen in de sector, die al vele investeringen heeft gedaan. Als daarin nu een stap terug werd gezet, zou het erop lijken dat de overheid een clown is die de sector als een soort jojo aan de vinger heeft. Dat willen we de sector niet aandoen, want dat zou niet getuigen van een betrouwbare overheid. Wij moedigen de staatssecretaris dus aan om wat het afschaffen van het statiegeld betreft door te pakken. De sector doet de investeringen en kan daarmee goed omgaan. Het plastic wordt op een goede manier verwijderd en daarmee wordt in de afvalsector op een nette manier omgegaan in de afvalsector.

In een aantal andere AO's met betrekking tot het klimaat, duurzaamheid en milieu heb ik geprobeerd om duidelijk te maken het woord «duurzaamheid» binnen het ministerie, in de communicatie naar buiten toe en binnen de sector een heel grote kapstok wordt. We weten dat er zelfs een directeur Duurzame Economische Ontwikkeling van het ministerie aan tafel zit. In de perceptie van mensen omvat het woord «duurzaamheid» het klimaat, het milieu en zelfs het weer. We zien door de bomen het bos niet meer. Kan er voortaan helder worden gecommuniceerd? Milieu is milieu en klimaat is klimaat. Die zaken moeten we op een goede manier scheiden in plaats van dat we alles scharen onder het ondertussen vervelende woord «duurzaamheid».

De vergadering wordt van 17.05 uur tot 17.25 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik heropen het algemeen overleg en geef het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. Er is een stevig aantal vragen gesteld. Ik zal dus mijn best doen om die accuraat en snel te beantwoorden.

Ik ga eerst in op het verpakkingendossier. Het raakt mij dat u weer op zo'n betrokken wijze in het dossier duikt en dat u ook over het statiegeld een aantal dingen zegt. De afgelopen jaren zijn statiegeld, monitoring, handhaving en verduurzaming vaak aan de orde geweest. Ik ben blij dat er een raamovereenkomst ligt. Sterker nog: nu er een addendum ligt dat voortgekomen is uit het feit dat men eerst niet wilde tekenen, heeft dat de raamovereenkomst juist enorm versterkt. Ik vind dat die raamovereenkomst daardoor overtuigender is geworden. Ik vind het prettig dat het een overeenkomst is voor tien jaar. Ik denk dat het belangrijk is dat de overheid op consistente wijze laat zien waarvoor zij gaat en dat zij daar ook haar handtekening onder zet. Naar mijn oordeel ligt er een stabiel verhaal.

Mevrouw Van Tongeren en mevrouw Dik-Faber vroegen hoeveel leden voor het akkoord hebben gestemd. De VNG heeft een ledenraadpleging gehouden en ik hoorde beide leden zeggen dat niet iedereen het gehele proces langs de raad en dergelijke heen heeft kunnen doorlopen. Ik kom zelf van een decentrale overheid en weet dat standpunten soms bij een overheid al bekend zijn. Dan is dat proces ook niet nodig. Ik vind dat de besluitvormingsprocedure van de VNG haar verantwoordelijkheid is. Gezien de bekendheid die eraan is gegeven en de betrokkenheid van een aantal gemeenten – ik sluit me wat dat betreft aan bij de woorden van mevrouw Fokke en ik heb ook met een aantal gemeenten gesproken – ga ik ervan uit dat de ledenraadpleging representatief is geweest.

De heer Dijkstra vroeg of het Rijk een beeld heeft van de kritieke grondstoffen. Dat is een heel goede vraag, want op dit moment wordt daarnaar, in opdracht van het kabinet, onderzoek gedaan. Ik verwacht de resultaten daarvan aan het eind van de eerste kwartaal. Ik heb al eerder met de commissieleden gesproken over de vraag wat onder milieu, duurzaamheid en grondstoffen valt en wie we waarop kunnen aanspreken. We zijn op dit moment in gesprek met een aantal ministeries om te bezien hoe we zaken kunnen bundelen. Wat gaan niet alleen na wat bij wie hoort, maar ook hoe we ten aanzien van een aantal samenhangende onderwerpen een duurzaamheidsagenda gaan realiseren. Daarbij komt ook het grondstoffenverhaal aan de orde. Ik ben heel blij dat we het woord «grondstoffen» gebruiken, want ik wil dat we proberen om in deze periode het woord «afval» te vergeten, al blijft er misschien een heel klein beetje over waarmee we echt niets kunnen doen. Ik kom daarop dus terug in antwoord op de vraag en in relatie tot de wijze waarop minister Blok, minister Kamp en ik het thema het thema «duurzaamheid» in samenhang gaan «neerzetten».

De **voorzitter**: Ik sta twee interrupties per persoon toe.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Wanneer komt de staatssecretaris met deze visie in samenhang? Ik heb bewust gezegd dat die route breed moet worden aangevlogen, maar ik ben dus benieuwd wanneer we daarover kunnen praten.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik sprak niet alleen over een visie. Het is het antwoord op de vraag van de heer Dijkstra en een reactie op de belofte die ik u heb gedaan ten aanzien van wie wat doet en het verder zetten van een stapje op het terrein van hoe alles in samenhang is. Dat is geen visie maar het is eerder een compact overzicht van hoe alles in elkaar past en wie waarop aanspreekbaar is. Ik heb u toegezegd dat mijn visie op milieu of klimaat voor de zomer komt.

Mevrouw Van Tongeren vroeg naar een fiscale prikkel voor het gebruik van recyclelaat. Het recyclingpercentage is nu bijna 80%. We willen de

komende maanden nagaan hoe meer recycling van huishoudelijk afval mogelijk is. Daarop kom ik nog terug. Als je wat dat betreft via huishoudelijk afval een paar procent wilt stijgen, kunt u zich wel voorstellen hoe ingewikkeld dat is, want dan moeten daaraan 16 miljoen mensen meewerken. Wij gaan na hoe dat zou kunnen worden vormgegeven. Mijn voorganger heeft een rapport gehad van de sector met voorstellen daarover en ik kom in maart met een reactie daarop. Dan kan ook gekeken worden naar fiscale instrumenten en naar de wijze waarop we stijging van dat percentage teweeg kunnen brengen. We zitten echter al enorm hoog. Om 1% hoger uit te komen, zullen we steeds meer werk moeten verrichten. Ik denk dat we op dat terrein hoge ambities moeten vastleggen.

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): Ten behoeve van het materiaal dat gebruikt wordt om in te verpakken, vraag ik mij af welk percentage «virgin», nieuw, materiaal is en hoe je ervoor zorgt dat dit zo veel mogelijk gerecycled materiaal is. Ik doel dus niet zozeer op de huishoudens maar het gaat erom waarin we opnieuw verpakken. Dat percentage wil je ook graag omhoog brengen. Zowel de vraag als het aanbod wil je vergroten. Deze suggestie is mij aan de hand gedaan door de mensen die beroepsmatig in deze sector werken. Is dit mogelijk met een lager btw-tarief of met een andere fiscale maatregel?

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik denk dat we dat in breder verband moeten bezien dan landelijk. Ik ben bereid om dat op Europees niveau aan te kaarten en te bezien of we duidelijkheid kunnen verkrijgen over het verplicht rapporteren over het aandeel «virgin», nieuw, materiaal en het aandeel gerecycled materiaal en producten.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Ik heb er inderdaad voor gepleit dat de staatssecretaris kijkt naar het rapport van de sector met een advies over huishoudelijk afval. Ik begrip dat haar reactie daarop in maart beschikbaar zal komen. Is de staatssecretaris ook bereid om in haar brief expliciet te reageren op de aanbeveling om met gemeenten een grondstoffenakkoord te sluiten?

Met betrekking tot het recyclaat – dat punt is ook door de fractie van GroenLinks naar voren gebracht – heb ik begrepen dat er nu 25% is afgesproken maar dat dit percentage al bijna tien jaar geleden is vastgesteld. Ziet de staatssecretaris mogelijkheden om dat te verhogen?

Staatssecretaris **Mansveld**: Die vraag zal ik zo meteen beantwoorden. In antwoord op de eerste vraag zeg ik dat ik zal antwoorden op het gehele rapport en dat ik die aanbeveling daarin natuurlijk mee zal nemen. In rapporten staan vaak conclusies en aanbevelingen. De vraag is wat mij betreft hoe we verder komen met de aanbevelingen.

Mevrouw Ouwehand stelde een vraag over reclaimedrukwerk. In de raamovereenkomst is afgesproken dat tot een reductie van reclamedrukwerk zal worden gekomen. Dat zal dus bekeken worden en de suggestie van mevrouw Ouwehand zal ik inbrengen.

Er is heel veel gezegd over statiegeld. Ik begrijp de emotie. Ik kreeg van mijn opa ook de flesjes mee, mocht ze dan inleveren en het geld behouden. Statiegeld roept dus een herinnering op. Ik denk echter dat dit het moment is waarop we een nieuwe overeenkomst moeten maken voor tien jaar met nieuwe doelstellingen die breder zijn dan de petflessen. Het is belangrijk dat het bedrijfsleven en de gemeenten aan zet zijn. Zij moeten verstandige besluiten nemen over deze onderwerpen. Ik wil staan voor een goede uitvoering van de raamovereenkomst omdat we toe moeten naar een circulaire economie. Die woorden zijn al een aantal keren gevallen. Mijn droom is dat het woord «afval» niet meer bestaat. Afval was iets wat we weggooiden en waarmee iets werd gedaan wat we

niet wisten. We willen nu dat het hergebruikt en gerecycled wordt, dat er allerlei dingen mee gebeuren en dat we uiteindelijk heel weinig echt afval overhouden. Dat moet zo weinig zijn dat we het allemaal zouden moeten herkennen.

De heer De Graaf vroeg naar de boete voor zwerfafval. Ik was wat verrast door zijn vraag. Dat neemt niet weg dat ik erg gelukkig ben als hij vertelt dat hij heel graag een schoon milieu wil, maar dat weet hij inmiddels van mij. Wij hebben het Openbaar Ministerie gevraagd hoe het staat tegenover het verhogen van de boete. De heer De Graaf had een bedrag van € 390 in gedachten. Het Openbaar Ministerie heeft gezegd dat het dat niet verstandig vindt en dat het een en ander de komende twee jaar zal volgen. De boetes zijn de afgelopen drie jaar verhoogd en worden regelmatig geëvalueerd. Via handhaving houden wij de vinger aan de pols en willen wij nagaan of die problemen met zwerfafval blijven bestaan. De boete moet echter wel in verhouding staan tot andere boetes. Vandaar dat ik het Openbaar Ministerie wil volgen. Als er reden is om daarvan af te wijken, zal ik opnieuw om advies vragen.

De heer **De Graaf** (PVV): Dank voor het antwoord. Die € 390 komt niet zomaar uit de lucht vallen en dat bedrag verzin ik niet. Het is een toezegging van voormalig staatssecretaris Atsma. Ik moedig de staatssecretaris toch aan om het bedrag aan te passen, dus om die boete te verhogen. Zwerfafval is in veel wijken en vooral in de grote steden echt een groot probleem. We zien dat plaatsing van ondergrondse restafvalcontainers het probleem van het niet ophalen van afval niet oplost. Er komt juist heel veel zwerfafval om die containers heen te liggen. Dat is niet «spontane» generatie, om het even middeleeuws te zeggen, maar het zijn mensen die om die containers heen juist heel veel zwerfafval dumpen. Die handhaving moet dus echt verbeteren en wij vinden dat die boete echt omhoog moet. Is er nog ruimte om dat te doen?

Staatssecretaris **Mansveld**: Uit mijn hoofd zeg ik dat de boete van € 90 naar € 130 is gegaan. Ik reproduceer dat uit die stapel. Mocht dat anders zijn, dan laten wij u dat weten.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Ik wil de heer De Graaf wel even helpen. Hij zit zelf in de gemeenteraad en kan er iets aan doen. In Den Haag kan hij het goede voorbeeld geven. Zwerfafval wordt met name geregeld in de APV van elke gemeente en dat maakt het zo lastig. De boetes zijn inderdaad verhoogd. Als het echt strafrechtelijke zaken zijn, is er sprake van vrij forse boetes. Ik doel dan ook op milieudelicten. De heer De Graaf kan dat dus in de APV regelen. Dat maakt het, zoals ik al zei, ook lastig, want we hebben meer dan vierhonderd gemeentes. Die zouden dat dan allemaal moeten doen.

De **voorzitter**: Dat is geen vraag, maar de staatssecretaris mag hierop wel reageren.

Staatssecretaris **Mansveld**: Wij hebben het Openbaar Ministerie benaderd, gevraagd hoe de zaken in verhouding tot elkaar staan en welke boete of sanctie effect heeft. We hebben dit advies gekregen en ik heb toch maar besloten dat het Openbaar Ministerie iets deskundiger is op het gebied van boetes dan wij. En de heer Dijkstra geeft daarvoor nog een extra opening.

De **voorzitter**: Ik geef de heer De Graaf de gelegenheid voor een nabrander. Hij had eigenlijk maar een interruptie.

De heer **De Graaf** (PVV): Ik word licht uitgedaagd. Bedankt voor de herinnering dat ik ook in de raad aanwezig ben, maar daar loop ik juist

tegen een muur van de VVD en de PvdA aan. Als de heer Dijkstra dus zijn werk zou willen doen door wethouder Revis te bellen met het verzoek zijn werk te doen, ben ik hem daarvoor enorm erkentelijk. Dan hebben wij het er hier nog even over en ga ik het daar aftikken.

De **voorzitter**: We zullen dat gedeelte van het stenogram doorgeleiden naar de gemeenteraad Den Haag. De staatssecretaris vervolgt haar betoog.

Staatssecretaris **Mansveld**: Zo krijg ik nog wat tips mee. Mevrouw Fokke, mevrouw Ouwehand en, volgens mij, mevrouw Van Veldhoven spraken over de microplastics. Ik vind het sympathiek dat zij zeggen dat we moeten weten wat daar in zit. Er komt echter wel steeds meer informatie op potjes en verpakkingen te staan en de lettertjes worden steeds kleiner. Ik heb al een leesbril maar dan nog. Ik vind het echter wel belangrijk dat men weet wat er in een potje of in een tube zit. Ik zal het idee dan ook meenemen in de gesprekken die ik voer om te komen tot een efficiënte aanpak met als doel, die hoeveelheid microplastics te verminderen. Ik wil echter wel checken of het idee uitvoerbaar is. Ook wil ik natuurlijk nagaan wat het meebrengt aan administratiekosten et cetera. Ik wil dus graag checken of het mogelijk is om dat uit te voeren en de leden daarover vervolgens berichten. Mevrouw Ouwehand vroeg of macroplastics zijn opgenomen in de Kaderrichtlijn Water. Het was even zoeken met allerlei mensen en via de Blackberry, maar ik heb het antwoord. Nee, die zijn niet als gevaarlijke stoffen opgenomen in de Kaderrichtlijn Water. Het zijn namelijk geen chemische stoffen, maar producten. Daarom zetten we in op bronbeleid, zoals dat van het tegengaan van zwerfafval.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Dank voor het antwoord. Ik dacht al dat het niet in de Kaderrichtlijn Water staat, maar ik wilde het zeker weten. Het lijkt er echter toch op dat er mogelijkheden zijn om met de Kaderrichtlijn Water een beter instrument in handen te krijgen om vervuiling door de macroplastics te kunnen aanpakken. Kan de staatssecretaris toezeggen dat zij – ik kan mij voorstellen dat zij dit niet paraat heeft – daar verder induikt en dat zij ons daarover een brief stuurt aan de hand waarvan wij kunnen nagaan of er mogelijkheden zijn die we nu nog niet benutten?

Staatssecretaris **Mansveld**: Ja, dat zeg ik toe. Het is al ingewikkeld om dat soort vragen hier meteen te beantwoorden. Het antwoord daarop moet immers van een departement komen.

Mevrouw Ouwehand heeft een vraag gesteld over de plastic tasjes. Ik geef eerlijk toe dat de heer Dijkstra zo vriendelijk was om mij de raamovereenkomst aan te reiken ten aanzien van het plan voor het terugdringen van plastic draagtassen in het winkelkanaal. Die route is breed aangevlogen. Het is in de raamovereenkomst opgenomen en het is onderdeel van de Verduurzamingsagenda Verpakkingen. Dat wil zeggen dat we de hoogst haalbare doelstellingen willen bereiken. Het afdwingen daarvan gebeurt via toezicht, zoals dat is geregeld in de raamovereenkomst. Ik geef met alle plezier via de voorzitter de teksten daarover door die ik van de heer Dijkstra heb gekregen.

Mevrouw Fokke vroeg naar de kosten van nascheiding. De raamovereenkomst geeft alleen doelen en daarmee geeft die de vrijheid om de middelen te kiezen. Ik vind het belangrijk dat partijen binnen die overeenkomst kunnen kiezen voor de wijze waarop ze alle doelstellingen op de meest effectieve manier gaan bereiken. Gemeenten mogen dus zelf kiezen. Vergoedingen worden gegeven op basis van de kosten van bronscheidingen en de vergoedingen voor nascheiding zullen dus niet hoger zijn dan de kosten voor apart ingezameld verpakkingsmateriaal.

De heer Van Gerven heeft gevraagd hoe betaling aan de gemeenten geregeld wordt. Het Afvalfonds Verpakkingen zorgt voor voldoende fondsen. De uitvoeringsorganisatie gaat overeenkomsten met elke gemeente aan, gebaseerd op de raamovereenkomst. Zodoende krijgen de gemeenten hun vergoedingen.

Mevrouw Dik-Faber heeft gevraagd waarom gemeenten moeten onderhandelen over vergoedingen. Die veronderstelling is onjuist. In 2013 vindt een kostenstudie plaats en die bepaalt de vergoedingen aan de gemeenten. De gemeenten zijn daarbij direct betrokken en ook dat valt onder de uitvoering van de raamovereenkomst.

Mevrouw Fokke vroeg naar een onafhankelijk onderzoek naar het vaststellen van prestaties. Een monitoringsmethodiek moet betrouwbaar en onafhankelijk zijn. We willen in dit geval tegemoetkomen aan de hoge ambities en vooruitgang meten. Een werkgroep heeft opdracht gekregen om dat te doen en de uitkomsten worden getoetst door het onafhankelijk Kenniscentrum Duurzaam Verpakken. Ik denk dat die onafhankelijkheid goed is geborgd, maar weet dat de heer Van Gerven daar anders over denkt. De methodiek komt vervolgens in wetgeving terecht opdat de inspectie die kan handhaven. Het gehele proces borgt de onafhankelijkheid. Om die borging echter verder te vergroten – dat is mijn toezegging aan mevrouw Fokke – zal ik het Afvalfonds Verpakkingen dringend verzoeken, een externe onafhankelijke controle en beoordeling aan zijn jaarcijfers toe te voegen.

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): Ik wachtte even omdat ik nog niet precies wist op welk moment ik mijn vraag het beste kon stellen. Mijn vraag gaat over de handhaving. Die werd door de staatssecretaris net in een bijzin genoemd. Stel dat het bedrijfsleven in het begin, gedurende twee jaren, keurig voldoet, dat het statiegeld helaas gewoon wordt afgeschaft maar dat gedurende het derde jaar opeens het percentage daalt. We halen het dus niet en stellen dat zelfs in alle verschillende monitoringsonderzoeken onafhankelijk vast. Hoe gaat de staatssecretaris dan handhaven?

Staatssecretaris **Mansveld**: Als het gewijzigd besluit in werking treedt – de verwachting is dat dit per 1 maart het geval zal zijn – wordt het mogelijk om een individuele producent of importeur en een collectieve uitvoeringsorganisatie zoals het Afvalfonds Verpakkingen aan te spreken op het niet voldoen aan de verplichtingen. De inspectie kan handhavend optreden en het meest geëigende middel is het bestuursrechtelijke instrument, namelijk de last onder dwangsom, om naleving af te dwingen. Ook strafrechtelijk handhaven is mogelijk, want het niet naleven van de verplichtingen zijn in de Wet op de economische delicten (WED) strafrechtelijk gesanctioneerd.

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): Als ik het advies van de Raad van State daarover goed begrepen heb – misschien heb ik dat niet goed begrepen – oordeelt hij echt anders over de mogelijkheid tot het opleggen van een dwangsom aan een individueel bedrijf. Theoretisch kan die wel worden opgelegd aan de koepel. Maar stel – je hebt het over een serieus bedrag – dat er een dwangsom van 5 miljoen aan de koepel wordt opgelegd en dat die dat niet heeft. Hoe gaat die koepel er dan voor zorgen dat het gedrag beter wordt en een dergelijke flinke dwangsom ophoesten?

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat vind ik typisch en vraag die gesteld moet worden aan de koepel, want die wordt daarvoor dan verantwoordelijk gesteld. De inspectie doet haar taak. Iedereen wordt in de positie gebracht waarin hij zijn eigen verantwoordelijkheid moet nemen en zijn rol moet vervullen. Ik vraag mij ook weleens af hoe bedrijven een last onder

dwangsom moeten opbrengen, maar uiteindelijk is dat wel het middel dat wordt ingezet.

De heer Dijkstra vroeg hoe ervoor kan worden gezorgd dat de prestaties van de grote gemeenten kunnen worden verbeterd. Dat is een heel interessante vraag. De grote gemeenten zijn immers ook grote producenten van afval. Als er maatregelen genomen worden, zullen die het meest effectief zijn in heel grote gemeenten, maar het zal ook hard werken zijn om het daar voor elkaar te krijgen. Volgens de raamovereenkomst worden gemeenten vanaf 2015 per ton gerecyclede kunststof beloond. Tot die tijd wordt er vergoed per ton ingezamelde kunststof. Daar gaat een stevige stimulans van uit. Vraagstukken over differentiatie en de aanpak bij hoog- en laagbouw moeten naar mijn idee ook door gemeenten zelf worden beantwoord. Ik kan mij voorstellen – ik woon natuurlijk zelf in een gemeente, iedereen hier woont in een gemeente – dat je weet in welke wijken dat moeilijker is en in welke niet. Als je de gemeente goed kent waarin je woont, weet je dat. Dat vraagt vaak om specifiek beleid van een gemeente.

Hiermee heb ik het hoofdstuk over verpakkingen afgerond.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Ik heb de staatssecretaris ook een paar vragen gesteld over de verpakkingen. Ik weet niet of zij toch nog een paar bladzijden ergens heeft liggen. Een paar van mijn vragen zijn namelijk nog niet beantwoord.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik kom aan het eind een heleboel vragen van u tegen, dus ik vraag u of ik mijn betoog af mag ronden.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Prima.

Staatssecretaris **Mansveld**: Het dossier Otapan is heel belangrijk. Het raakt namelijk rechtstreeks aan de integriteit en betrouwbaarheid van een overheid. Als iets boven elke twijfel verheven zou moeten zijn, is dat de integriteit van de overheid. «Integriteit» is niet alleen een woord dat «onkreukbaar» betekent. Er kan niet zomaar van worden uitgegaan dat het wat dat betreft goed komt als je maar netjes elke dag je ding doet. Integriteit heeft ook betrekking op professionaliteit, loyaliteit en sensitiviteit. Ik heb het eindrapport met een uitgebreide reactie direct aan u toegestuurd. Duidelijk is dat er fouten zijn gemaakt ten aanzien van dit dossier. Ik ben heel blij dat dit rapport er is, omdat het ook een visie geeft op hoe de overheid ten aanzien daarvan heeft geopereerd. Uit mijn hoofd gezegd, zijn er zeventien aanbevelingen gedaan. Je kunt zeggen dat het lekker gemakkelijk is om al die aanbevelingen over te nemen. Nee, inmiddels zijn de twee ministeries in elkaar geschoven en die invoeging is als kans aangegrepen om zaken anders te organiseren. In gevallen na de Otapancasus zie je inderdaad verbetering, met name op het punt van rolvastheid. Je ziet echter ook dat het nog best ingewikkeld is om samen te werken en integere stappen te zetten. Maar ik zie een lerende organisatie. Ik hecht eraan om dat te zeggen voordat ik de vragen ten aanzien van dit dossier beantwoord.

Ik zie progressie ten aanzien van de dossierteams, de wijze waarop met juridische kennis wordt omgegaan, het verzamelen van kritische massa binnen het ministerie om die politieke sensitiviteit te hebben en die in handelen om te zetten. Daar ben ik erg blij mee en ik hoop dat het bij een incident blijft. Ik zeg bewust «hoop ik», want ik kan u niet garanderen dat iets dergelijks morgen niet weer gebeurt. Wel kan ik garanderen dat er inzet wordt gepleegd. Ik weet dat ook andere ministeries van dit soort zaken leren. Steeds als er een incident is met een dergelijke impact, wordt bezien hoe daarmee wordt omgegaan. Zoals ik al zei, kan ik niet garanderen dat het morgen niet weer gebeurt, maar de overheid kan wel blijven

investeren in het centraal stellen van houding en gedrag. Ik heb er vertrouwen in dat er zich morgen niet weer een Otapanzaak voordoet. Mevrouw Van Tongeren vroeg of deze zaak een incident is. Zoals ik al zei, betreur ik het dat deze zaak heeft plaatsgevonden. Die zaak is uitgebreid door de commissie onderzocht. Ik zie dat de voorzitter van die commissie op de tribune zit. Die commissie heeft vastgesteld dat het een incident was, dat er bewegingen in de goede richting zijn gemaakt en dat men daarmee verder moet.

De kwestie van de sloopreinen is een heel andere. Betrokken marktpartijen hebben op dat terrein overtredingen begaan. Die zaak heeft aangetoond dat de communicatie optimaal moet zijn. Je ziet dat die rolvastheid wel verankerd wordt maar dat men continue alert moet zijn op communicatie met betrekking tot de vraag hoe moet worden omgegaan met een ingewikkelde casus. Dat proberen we in de organisatie te borgen. Mevrouw Van Tongeren vroeg of dezelfde ambtenaren betrokken zijn bij de Otapanzaak en de zaak betreffende de sloopreinen. Het antwoord op die vraag is nee.

De heer Van Gerven vroeg of ik mijn licht wil laten schijnen op de zaak Otapan en of er iets is «toegedekt». Als ik het laatste woord hoor, is er een nekhaar die overeind gaat staan. Ik vind het namelijk ongemakkelijk om dat te horen. Ik ben het meest vers als lid van het kabinet en heb gezien dat de zaak Otapan in alle openheid is onderzocht. De commissie heeft tot alles toegang gekregen. Dat hebben we gewaarborgd. Als ik dus zie wat naar de commissie-Zevenbergen is gegaan, is er wat mij betreft niets toegedekt. Van toedekken is helemaal geen sprake. Staatssecretaris Van Geel heeft destijds de politieke verantwoordelijkheid genomen en in de afgelopen periode is door de secretaris-generaal van het departement onderzocht of individuele ambtenaren bestraft moeten worden. Daar is heel goed naar gekeken, maar dat is zoveel jaar na dato geen reële optie gebreken. Daarom zet ik nu in op algemene maatregelen van integriteit. Deze commissie weet dat met het Openbaar Ministerie naar ambtenaren et cetera is gekeken. Door de secretaris-generaal is daarover op open wijze informatie uitgewisseld. Ik zeg nogmaals dat «toedekken» absoluut niet het woord is dat in mij opkomt als ik zie wat er aan onderzoek is gedaan.

Mevrouw Van Veldhoven vroeg hoe het komt dat er zo veel blind is geparafeerd, of er sprake was van een geringe kritische houding en hoe ik een en ander ga aanpakken. Zoals ik al antwoordde op vragen, zijn er verbetermaatregelen genomen en zal ik zwaar inzetten op houding en gedrag. Een cultuur in een organisatie is namelijk heel erg belangrijk, maar het is het meest ingewikkeld om die te veranderen. En we blijven allemaal mensen. Daarmee wil ik een en ander niet goedpraten, maar ik zeg wel dat het een heel ingewikkelde kwestie is. In mijn brief van 3 december jl. heb ik enkele voorbeelden gegeven. Zo zullen er met grote groepen in ministeries sessies worden gehouden om een kritische houding en tegenspraak verder te bevorderen. Dat is niet een kwestie van een training volgen waarin alles kan worden geleerd. Nee, het is iets wat je continu in je organisatie moet herhalen, steeds in andere settingen. Het is niet altijd gemakkelijk om tegenspraak te geven. Of dat gemakkelijk is of niet, is heel erg gebonden aan het individu.

Mevrouw Van Veldhoven stelt dat de verbetermaatregelen van 2006 en 2007 in onvoldoende mate zijn uitgewerkt. Ik heb een ander beeld van het rapport daarover. Daarin staat namelijk dat de verbetermaatregelen over het algemeen genomen goed zijn uitgevoerd. Dat wil echter niet zeggen dat we nu achterover leunen. Ik deel die mening dus niet. We moeten verdere stappen zetten langs de lijn van het advies om de verbeteringen te realiseren. Dat is precies wat we doen. We hebben in het ministerie een aantal stappen gezet. We hebben ons afgevraagd wat de aanbevelingen zijn en hoe we die kunnen integreren. Twee aanbevelingen zal ik niet naar de letter in de organisatie invoeren. Die zullen echter wel worden

meegenomen en daaraan zal gemotiveerd een andere invulling worden gegeven.

Mevrouw Van Veldhoven zegt dat de commissie geconstateerd zou hebben dat er ten aanzien van de Otapan sprake was van een structurele problematiek. Nee, de casus Otapan is geen structureel probleem gebreken. Sinds 2006 is iets soortgelijks namelijk gelukkig niet meer voorgevallen. Ik duid daarbij op overtredingen van wet- en regelgeving door ambtenaren. Zoals ik al aangaf, geeft zelfs een incident er alle reden toe om alle nodige maatregelen uit de kast te trekken. Het is nu 2013 en er is inmiddels binnen het departement veel gebeurd. Met name de samenvoeging van twee ministeries heeft een en ander in een enorme versnelling gebracht.

Ik kom op de laatste vraag over de Otapan. De heer De Graaf vroeg hoe ik binnen het departement ga handhaven. ik vind «handhaven» een beetje een lastig woord. De situatie is namelijk niet meer te vergelijken met die in 2006 waarin de Otapanzaak speelde. Zoals ik al zei, is het ministerie van VROM met dat van Verkeer en Waterstaat gefuseerd. De inspectie is ingesteld en actief geworden en we hebben gekozen voor een strakkere toezichtfilosofie. Verder zijn wij nagegaan hoe iedereen zijn verantwoordelijkheid kan nemen ten aanzien van de verhouding inspectiebeleid en toezicht. De rolvastheid is belangrijk. Men moet niet op de stoel van de ander gaan zitten, maar men dient ervoor te zorgen dat iedereen vanuit zijn eigen rol zuiver blijft opereren en dat men elkaar kritisch benadert. Dat klinkt heel gemakkelijk, maar dat is heel ingewikkeld. Per 1 januari 2013 is de uitvoering van de EVOA bij de inspectie ondergebracht. Daarmee zal veel ruis vermeden worden. Voor de cultuur is de secretaris-generaal verantwoordelijk. Het is dus niet zo dat er gehandhaafd wordt in die zin dat er een straf wordt gegeven en dat het daarmee klaar is. Het is een proces dat je begeleidt en een cultuur die je verandert.

De **voorzitter**: We gaan nu de vragen stellen over Otapan. Mevrouw Van Veldhoven, u had nog een interruptie?

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Volgens mij heb ik nog twee interrupties, voorzitter. Dank aan de staatssecretaris voor haar antwoorden. Ik begrijp dat het voor haar als aantredend bewindspersoon wat dit dossier betreft, een hele geschiedenis, een kwestie is van: wat kan ik, geconfronteerd met deze situatie, nog doen? Zij zegt dat zij mijn conclusie niet deelt dat er verbeteringen mogelijk zijn ten aanzien van de verbetermaatregelen, maar ik las wat dat betreft gewoon voor uit het rapport. Daarin staat dat de verbetermaatregelen een beperktere scope hebben dan de aanbevelingen van de commissie en dat er nog onvoldoende uitwerking is gegeven aan enkele maatregelen. Er is dus wel degelijk nog werk te verrichten op dat terrein. Het veranderen van de cultuur is inderdaad lastig. Het is goed dat de staatssecretaris daarmee aan de gang gaat. Er is echter nog in onvoldoende mate geborgd dat in geval van besluiten wordt gehandeld conform uitspraken van de Raad van State. Dat is juridische kennis. Ik wil een heldere toezegging van de staatssecretaris dat ook op het punt van het onvoldoende aanwezig zijn van kennis in de organisatie over dit soort zaken verbetering plaatsvindt en dat aan de actieve informatieplicht aan de Tweede Kamer, waaraan ten aanzien van dit dossier niet was voldaan, wel invulling zal worden gegeven. Ik wil dat de staatssecretaris duidelijk uitsprekt dat zij voorstander is van een actieve informatieplicht aan de Tweede Kamer op momenten waarop zich dergelijke zaken voordoen.

Staatssecretaris **Mansveld**: Het laatste staat buiten kijf. Als iets belangrijk is, is dat wel dat de Tweede Kamer – dat geldt voor elk parlement, ongeacht het overheidsniveau – actief geïnformeerd wordt. Wat dat betreft vindt u mij volledig aan uw zijde.

Ik denk dat de juridische kennis in het departement aanwezig is. De vraag is echter hoe je die gebruikt en maximaal kunt inzetten. Ik heb gezegd dat we met vijftien van de zeventien overgenomen aanbevelingen van de commissie aan het werk zijn. Twee aanbevelingen neem ik mee in de oplossingsrichting, maar daarvan zullen we gemotiveerd afwijken. Dat wil niet zeggen dat ik het niet eens ben met die aanbevelingen, maar die hebben ons dusdanig aan het denken gezet dat we het idee hebben dat we een en ander beter kunnen organiseren.

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer De Graaf nog een vraag heeft.

De heer **De Graaf** (PVV): Ik stel een korte vervolgvraag over de rolvastheid waarover de staatssecretaris het heeft in relatie tot de Otapanzaak. Is die rolvastheid echt vastgelegd? Zijn er echt organisatorische schotten gezet om die rolvastheid zo goed mogelijk te waarborgen? Daar is het immers misgegaan.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik denk niet dat je de rolvastheid alleen bevordert door schotten te zetten. Belangrijk is dat iedereen vanuit zijn functie het probleem benadert. In groepen kan het gebeuren dat mensen gaan meedenken voor de andere functie en daardoor kan vaagheid ontstaan. Als dat gebeurt, kunnen we ons afvragen of we nog wel op de goede weg zijn. Er is dus niet zozeer sprake van een fysiek schot, maar het is eerder het aanspreken van elkaar op de verantwoordelijkheden en rollen. De bedoeling is dat eenieder vanuit zijn verantwoordelijkheid het probleem benadert zonder over grenzen heen te gaan en zaken voor anderen in te vullen. Er is dus sprake van onzichtbare schotten. Een goed voorbeeld is dat u uw rol als lid van de Tweede Kamer moet vervullen en dat ik mijn rol op mij moet nemen.

Er is een aantal vragen gesteld over het rapport van de Algemene Rekenkamer over de uitvoering van de handhaving van de EVOA door de rijksoverheid. De algemene conclusie van de Algemene Rekenkamer stelt mij tevreden. Zij stelt echter dat er een beperkt zicht is op het effect van de handhavingsactiviteiten en dat er geen totaalbeeld is van het functioneren van de gehele EVOA-keten. Mevrouw Van Tongeren vroeg of ik de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer overneem die betrekking heeft op het onderzoeken van de keten. Ik heb in mijn reactie op het rapport aangegeven dat de overgang van de uitvoeringstaken van het Agentschap NL ten aanzien van kennisgevingsplichtige transporten naar de ILT tot gevolg zal hebben dat vergunningverlening en toezicht dichter bij elkaar komen. Hierdoor kan de kennis die bij de vergunningverlening over afvaltransporten beschikbaar is, gemakkelijker gedeeld worden met de toezichthouder en zal het risicogericht toezicht verder verbeteren. De vraag is wel of er, als je een en ander dichter bij elkaar brengt, vermenging kan plaatsvinden. Dan is er vaak een tegenbeweging nodig in de vorm van het uit elkaar halen van die zaken. In dit geval zijn wij van mening dat, als je een en ander dichter bij elkaar brengt, de kennis gemakkelijker kan worden gedeeld en dat, zoals ik al zei, het risicogericht toezicht verbetert.

Verder is de inspectie samenwerking aangegaan met de autoriteiten van de belangrijkste landen van bestemming van afvaltransporten waardoor ook informatie over de uiteindelijke verwerking van afvalstoffen kan worden verkregen. Daarnaast is de douane gevraagd om voor bepaalde transporten zogenaamde controles naar uitvoer te verrichten. Ook deze controles geven een beter beeld van het eind van de keten.

Mevrouw Mulder vraagt heel terecht of er meer mogelijkheden zijn voor internationale samenwerking. Ik denk dat de samenwerking goed verloopt. Er is sprake van een zeer intensieve samenwerking binnen Europa en wereldwijd. Binnen Europa is er een netwerk voor milieuhandhaving met de naam IMPEL. Daarbij is de ILT actief betrokken. Daarnaast

zijn er bilaterale afspraken gemaakt met voor Nederland relevante landen. U moet dan denken aan China, waar het merendeel van de transporten heen gaat.

De heer Van Gerven en mevrouw Van Veldhoven hebben hun zorgen uitgesproken over het hoge sepotpercentage ten aanzien van EVOA-zaken. Het Openbaar Ministerie heeft onderzoek gedaan naar de achtergrond van dat hoge aantal sepotzaken. Het geeft aan dat die sepotzaken deels te verklaren zijn en dat het percentage in de afgelopen periode is gedaald naar 16,7% van het aantal afdoeningen. Het betreft de periode begin 2011 tot 1 oktober 2012. Om deze dalende trend te bestendigen, zal het Functioneel Parket de strafrechtelijke handhaving van EVOA-schendingen op thematische wijze benaderen en expertise bundelen. Daar wordt door het Openbaar Ministerie dus naar gekeken.

Ik zal nu de resterende vragen beantwoorden, die min of meer los van elkaar staan.

Mevrouw Fokke heeft gevraagd of ik met de gemeenten in gesprek ben over de handel in elektronica: 16% van de gemeenten verhandelt elektronica buiten recycling om. Mevrouw Fokke wil weten of ik bereid ben om gemeenten hierop aan te spreken. Er is momenteel overleg gaande met producenten en recyclingbedrijven over de implementatie van de nieuwe EU-richtlijn voor apparatuur. Het voornemen is om te komen tot een systeem waarin afgedankte apparatuur alleen maar mag worden afgegeven aan verwerkers die voldoen aan Europese kwaliteitsstandaarden op het gebied van recycling, registratie en rapportage van verwerkte hoeveelheden. Als dat zou lukken, is het geen probleem meer dat apparatuur buitenom recyclingsystemen wordt verhandeld, want de apparatuur wordt dan verwerkt en geregistreerd op de manier die alle betrokkenen willen. Binnenkort schuiven de gemeenten ook aan bij dit overleg, zodat zij zijn betrokken bij de ontwikkeling van een toekomstig systeem.

De heer Dijkstra heeft gevraagd naar de rol van de overheid in het sturen op de capaciteit van afvalverbrandingsovens. Verbranden is een marktactiviteit. Op het moment dat er meer ovens zijn dan er te verbranden is, hebben de ovens een leegstand. Dit is een vrije markt en het lijkt me niet verstandig dat wij daarin ingrijpen. Als er weer invoer komt, is er geen financieel verlies voor de eigenaren, waaronder veel gemeenten. Wij hebben bovendien geen bevoegdheid of verantwoordelijkheid om tot sluiting van verbrandingsovens over te gaan.

Mevrouw Van Veldhoven heeft gevraagd naar het kostenverschil bij niet-immobiliseerbare verontreinigde grond. Ik zal hierop schriftelijk reageren, want ik heb het antwoord niet paraat.

Soms weet de Kamer mij toch te verrassen met een vraag. Ik vond het bijzonder dat het fenomeen «radioactieve rookmelders» bestaat, maar het vraagstuk is bekend. Dit blijkt onderdeel te zijn van het nucleair beleid. Dat klinkt heel zwaar, maar radioactief is radioactief. Ik speel deze vraag door aan het ministerie van Economische Zaken, want ik heb hier geen antwoord op.

Wij hebben het al een keer gehad over de pilot «afvalloze overheid». Ik moet zeggen dat ik de motie boven water heb en precies weet waar die ligt op mijn bureau. De stand van zaken op dit moment is dat het ministerie van Binnenlandse Zaken de motie min of meer in beheer heeft genomen. De gemeente Den Haag is van plan om een pilot uit te voeren. Ik heb begrepen dat er ook gekeken wordt naar een pilot op een defensie-terrein. Het plan van aanpak is gereed, maar men zoekt nog naar een geschikte locatie. Men heeft reeds een nulmeting verricht om gegevens te krijgen over de samenstelling van het afval. Ook bekijkt men wat men aan de voorkant kan doen, bij de inkoop. De pilot moet zich lenen voor een uitrol op andere vestigingen. Ik heb de Kamer eerder informeel toegezegd dat ik er verder naar zou kijken. Dat zeg ik nu formeel toe. Ik vind dat de

overheid een voorbeeldrol dient te hebben in recycling en de omgang met grondstoffen en afval.

Mevrouw Ouwehand heeft gevraagd wat ik doe op het gebied van handhaving bij biovergisters. Ik heb begrepen dat mijn collega van EZ een dezer dagen een brief gaat sturen. De inspectie zal in ieder geval betrokken worden in de ketenhandhaving.

De heer Van Gerven heeft gevraagd of het klopt dat milieucriminaliteit op de derde plaats staat, na drugs en mensenhandel. Ik heb begrepen dat hierover slechts zeer beperkt cijfers beschikbaar zijn en dat de betrouwbaarheid niet goed objectief te bepalen is. Wel denk ik dat dit een substantiële vorm van criminaliteit is en dat dit algemeen wordt onderkend.

Doen wij voldoende op het gebied van milieucriminaliteit, gezien de bezuinigingen, de beperkte capaciteit en het hoge percentage overtredingen? De beschikbare capaciteit wordt risicogestuurd ingezet. Dat verklaart de hoge percentages van aangetroffen gevallen. Ik zie op dit moment geen aanleiding om de capaciteit uit te breiden ten koste van andere prioriteiten.

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer Van Gerven nu iets wil vragen, maar ik stel voor dat wij het narooien van openstaande vragen combineren met de tweede termijn en dat elke woordvoerder twee minuten spreektijd krijgt. Akkoord?

De heer **Van Gerven** (SP): Ik zou graag toch nog een interruptie plaatsen, als dat mag, want ik heb nog niet geïnterrupteerd. Ik wil nog even stilstaan bij de afvalovens. De staatssecretaris zegt dat zij hier niet over gaat en dat dit een vrije markt is. Dat lijkt mij weggijken. Als er overcapaciteit is, is er de neiging om afval aan te trekken. Het verbranden van afval is ongewenst, daarover zijn we het allemaal eens. Dat moet je alleen in het uiterste geval doen. Deelt de staatssecretaris die mening? Vindt zij ook dat het dus toch van belang kan zijn dat de overheid alles in het werk stelt om de capaciteit terug te dringen? Kan zij ook antwoord geven op mijn vraag over maffieus afval uit Italië, een land dat niet deelneemt aan IMPEL?

Staatssecretaris **Mansveld**: Zoals ik al zei: als er niets is om te verbranden en de afvaloven staat leeg, wie ben ik dan om te zeggen dat een afvaloven moet sluiten? Aan wat in de afvalovens wordt verbrand, zitten restricties. Daaraan moet worden voldaan. Er wordt beperkt energie geleverd. Ik ga ervan uit dat wat in de oven wordt gestopt, voldoet aan de eisen waaraan het moet voldoen. Dat is inderdaad een handhavingsskwestie. Het is echter niet aan mij om te zeggen dat afval dat uit Italië komt, de oven niet in mag. Daar ga ik niet over.

De heer **Van Gerven** (SP): U kunt hierover toch een mening hebben? Als een land niet deelneemt aan het Europese netwerk om milieucriminaliteit te bestrijden, zou het afval dat daarvandaan komt, weleens echt maffieus kunnen zijn.

Je hebt verbrandingsovens die heel oud en dus heel erg ongezond zijn. De nieuwere ovens hebben minder verkeerde uitstoot van dioxines en dergelijke. Is de staatssecretaris bereid om hier toch eens naar te kijken en bijvoorbeeld te besluiten dat zij de twee oudste afvalovens sluit omdat die heel slecht voor het milieu zijn?

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik heb geen bewijzen voor de stelling dat afval uit Italië maffieus is. De ovens in Nederland voldoen aan alle criteria en horen bij de top van Europa.

De **voorzitter**: Dank u.

Ik stel voor om in tweede termijn een spreektijd te hanteren van twee minuten, zonder interrupties.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Voorzitter. Ik heb geen tweede termijn voorbereid. Ik heb nog twee vragen.

Ik wijs de staatssecretaris op de noodkreet van het mkb, dat wordt geconfronteerd met hoge administratieve lasten vanwege het programma REACH. Dat kan ongewenste consequenties hebben: dat bedrijven sluiten, dat ze iets doen wat ze niet moeten doen of dat de kosten hoog zijn. In elk geval is er een noodkreet vanuit de branchevereniging gekomen. Ik vraag de staatssecretaris om daarvoor aandacht te hebben. Ik laat het aan haar over hoe zij dat doet.

De recyclingindustrie wil haar kennis en expertise graag met iedereen delen. Men ziet zichzelf zelfs als topsector. Ik heb mevrouw Van Veldhoven daarover ook al eens gehoord: recycling zou de tiende topsector moeten zijn. Hoe kijkt de staatssecretaris aan tegen de recyclingindustrie? Welke mogelijkheden ziet zij om een opening te bieden voor het promoten van onze expertisekennis in het buitenland? Wij zijn op veel gebieden koploper in Europa. Kunnen wij hiermee wellicht iets op Europees niveau, zodat de bedrijven daar een kans hebben? Hoe kijkt de staatssecretaris tegen de sector aan?

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): Voorzitter. Allereerst bedankt voor de toezegging om in Europees verband te gaan bepleiten dat op het ecolabel helder wordt gemaakt welk gedeelte gerecycled is en welk gedeelte «virgin» materiaal is.

Wat betreft de Otapan zou ik graag nog door de staatssecretaris worden geïnformeerd over het volgende. De stichting Greenpeace heeft zich niet neergelegd bij het feit dat er niet vervolgd wordt. De landsadvocaat wordt daarbij om een mening gevraagd. Ik zou graag op de hoogte gehouden worden van de verdere afwikkeling. De staatssecretaris kijkt bedenkelijk, maar ik zou dit toch graag willen weten. Ik wil dit niet zelf uit andere bronnen bij elkaar moeten zoeken.

Staatssecretaris **Mansveld**: Kunt u het begin van de vraag voor mij herhalen?

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): Er is lang en serieus onderzocht of er strafrechtelijk vervolgd kon worden. Er waren wel strafbare feiten gepleegd, maar omdat die niet helder aan specifieke ambtenaren konden worden toegewezen, heeft het Openbaar Ministerie geconcludeerd dat er geen strafrechtelijke vervolging kon plaatsvinden. Stichting Greenpeace, een van de organisaties die aangifte hebben gedaan in dit geval, heeft zich hier niet bij neergelegd en wil dat het Openbaar Ministerie alsnog tot vervolging overgaat. Dit staat overigens ook ergens in het verslag. Deze zaak is dus nog niet helemaal afgewikkeld. Ik zou graag op de hoogte gehouden worden van het verdere verloop.

Ik heb nog een laatste opmerking over statiegeld. Ik ben benieuwd hoe lang het duurt voordat we hier spijt van krijgen. Je ziet dat in andere sectoren juist om een statiegeldsysteem gevraagd wordt, bijvoorbeeld in het geval van zeldzame metalen die in lampen gebruikt worden. Recent is de spijkerbroekenbranche bijvoorbeeld ook over recycling begonnen. Dit is niet zozeer een vraag als wel een hartenkreet waarmee vermoedelijk niks gebeurt, maar ik wilde het toch gezegd hebben.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voorzitter. Ik bedank de staatssecretaris voor de toezegging om een brief te sturen over de mogelijkheden om macroplastics op te nemen in de Kaderrichtlijn Water om een betere aanpak te kunnen bekijken. Macroplastics worden uiteindelijk microplastics. Ik waardeer het dat de PvdA-fractie kritisch is op microplastics,

maar ik hoop op kritische journalisten die erop wijzen dat de zorgen over microplastics nooit zullen verdwijnen als statiegeld wordt afgeschaft. Ik baal hiervan. Wij moeten dat statiegeld behouden. Ik ben niet onder de indruk van de raamovereenkomst.

De staatssecretaris zegt dat zij de suggestie zal inbrengen om een opt-insysteem in te voeren om de hoeveelheid reclaimedrukwerk terug te dringen, maar voor e-mail hebben wij dit gewoon wettelijk geregeld. Je gaat het niet redden met een paar afspraken met een paar partijen. Datzelfde geldt voor de plastic tasjes. Er is geen deadline. Als de staatssecretaris het niet voor 2015 tot nul heeft gereduceerd voor alle branches, komen wij met een verbod. Ik druk de staatssecretaris op het hart om niet dezelfde fouten te maken als veel voorgangers, de Kamer te bezweren dat het met afspraken allemaal wel in orde komt, alleen worteltjes voor de neuzen te hangen en geen harde stokken achter de deur te hebben. Wij moeten de staatssecretaris kunnen afrekenen op resultaten. Het resultaat moet zijn dat onze rivieren en zeeën schoner zijn en dat wij geen zwerfafval meer aantreffen, of in elk geval 95% minder dan nu. Ik stel dus voor dat we de ambitie verhogen, maar reken erop dat het op moties moet aankomen. Daarom vraag ik alvast een VAO aan.

De heer **De Graaf** (PVV): Voorzitter. Ik heb niet al te veel opmerkingen meer. Er ligt een goed akkoord dat gewoon moet worden uitgevoerd. De overheid moet handhaven. We moeten niet te veel verder polderen en wauwelen. Aan de slag, van de afvalsector een mooie sector maken en veel energie eruit halen. Veel afval hierheen halen, zodat het een heel grote, groeiende sector wordt. Nogmaals: aan de slag, lekker aan het werk!

Mevrouw **Fokke** (PvdA): Voorzitter. Ik val een klein beetje in herhaling, maar als ik mevrouw Ouwehand was, zou ik erg blij zijn dat de PvdA een heel duidelijke mening over statiegeld en microplastics heeft. Dat zou ik als winst zien en ik zou er niet zo sceptisch over zijn. Ik heb gezegd waarom het is gelopen zoals het is gelopen. Dat heet een betrouwbare overheid die staat voor haar zaak. Wij kunnen hierover nog eindeloos hacketakken, maar het lijkt mij van belang dat wij ons nu een betrouwbare overheid tonen en met zijn allen kritisch kijken of wordt voldaan aan de afgesproken voorwaarden.

De microplastics vindt mevrouw Ouwehand gelukkig ook erg belangrijk. Begrijp ik de staatssecretaris goed dat zij op dit moment eerst in kaart wil brengen hoever een en ander kan gaan voordat wij een motie in stemming brengen?

Ik ben heel blij dat de staatssecretaris er ook wel voor voelt om wat stappen in onafhankelijk onderzoek te zetten middels een accountant. De PvdA denkt dat dit heel belangrijk is. Ik ben blij met de toezeggingen die de staatssecretaris op vele onderdelen heeft gedaan.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Voorzitter. Ik ben aan het begin van mijn betoog ingegaan op het belang van grondstoffen in de internationale geopolitiek en de gevolgen daarvan. Ik dacht even dat de staatssecretaris in haar antwoord op de heer Dijkstra aangaf dat zij het belangrijk vond om daarop een visie te hebben, maar toen zei zij dat het vooral gaat om de vraag hoe wij dit onderling regelen. Ik vroeg me toen af of de staatssecretaris een visie niet belangrijk vindt, maar dat kan ik mij niet voorstellen. Zij kan hier ongetwijfeld nog iets over vertellen. Hoe ziet het kabinet de ontwikkelingen op dit gebied?

Zou het de staatssecretaris misschien helpen als er een motie over microplastics en microbeads ligt, als stok achter de deur, waardoor zij wellicht nog meer kan halen uit de gesprekken met bedrijven? Ik hoor graag van haar hoe zij hierover denkt.

Ik heb erop gewezen dat sommige banken indirect de scheepssloop in ontwikkelingslanden financieren. Graag horen wij of de staatssecretaris bereid is om met deze banken en vermogensbeheerders in gesprek te gaan over duurzame scheepssloop. Kan zij in dezen stappen zetten? Ik snap dat de staatssecretaris het probleem niet van de ene op de andere dag in haar eentje kan oplossen, maar ben benieuwd of zij bereid is om hierover in gesprek te gaan.

Ik heb ook een vraag gesteld over illegaal laten recyclen van elektronisch afval in Ghana. De staatssecretaris gaat op verzoek van mevrouw Fokke toch in gesprek met de gemeenten. Zou zij dit punt misschien ook mee willen nemen in het gesprek met de gemeenten waar dit speelt?

De heer **Van Gerven** (SP): Voorzitter. Ik heb nog een paar opmerkingen. Allereerst vind ik het raar dat de staatssecretaris eigenlijk zegt dat er niks aan de hand is met afvalverbrandingsovens. Er is overcapaciteit en wij verbranden daar Engels en Italiaans afval. Dat leidt tot zo'n slechte luchtkwaliteit dat wij derogatie moeten aanvragen in Europa. Ik vind dat een rare zaak. Graag krijg ik hierop een reactie van de staatssecretaris. Mevrouw Dik-Faber vroeg de staatssecretaris naar textielrecycling. De SP heeft ook Kamervragen gesteld over textiel. Voor zover mijn informatie strekt, zijn die nog niet beantwoord. Vindt de staatssecretaris het een goed idee als wij besluiten dat textiel geen afval is en dat wij dit niet openbaar aanbesteden? Het probleem is vaak dat het handel wordt en dat commerciële partijen er zo veel voor bieden dat de goede doelen worden weggeconcurrerd. Ik heb begrepen dat de staatssecretaris hier wel gevoelig voor is. Is zij bereid om dit voorstel van de SP te steunen? Milieucriminaliteit is mogelijk het derde probleem in grootte. Ik verwacht toch meer van de staatssecretaris dan de inzet van € 300.000. Dit is heel weinig als je het afzet tegen onze inspanningen om mensenhandel en drugscriminaliteit te bestrijden. Dat moeten natuurlijk ook gebeuren, maar milieucriminaliteit verdient meer aandacht.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Voorzitter. Afval is grondstof, wat D66 betreft. De staatssecretaris beaamt dat gelukkig.

Ik heb in een eerste termijn een paar vragen gesteld die nog niet zijn beantwoord. Hoe staat het met het Schengengebied voor grondstoffen? Hoe gaat de staatssecretaris ervoor zorgen dat de restfractie van milieustraten goed gerecycled wordt? Is zij bereid om het ijkmoment van het verpakkingenakkoord door een onafhankelijk instituut te laten beantwoorden? Is de staatssecretaris het met de D66-fractie eens dat het goed zou zijn om de statiegeldbepaling pas te schrappen nadat het ijkmoment een goede uitkomst heeft gekend?

Ik heb ook nog een paar nieuwe vragen. Op sommige producten zie ik een Plastic Heroes-vignet verschijnen. Dat is heel mooi, want dan weet je tenminste dat het in die bak kan. Zijn hierover industriebrede afspraken gemaakt? Ik zou het mooi vinden als dit verder werd uitgerold. Zijn hierover gesprekken met het bedrijfsleven gaande?

Kan de staatssecretaris het antwoord dat zij mevrouw Van Tongeren gaf over handhaven na het ijkmoment, nog eens wat nader uitgewerkt op papier zetten? Het is cruciaal dat wij een werkbare stok achter de deur houden na het ijkmoment.

Als vervuilen geen prijs heeft, komt duurzame ontwikkeling niet van de grond. Wat D66 betreft gaan wij van een verschuiving van lasten op arbeid naar lasten op grondstoffen. Is de staatssecretaris bereid om hierover te overleggen met haar collega die over de fiscale agenda gaat en ons hierover te informeren?

Tot slot iets over de Otapan. De staatssecretaris heeft natuurlijk gelijk dat cultuur het moeilijkst van alles te veranderen is. Vaak is het geen onwil, maar zijn bepaalde gebruiken in een organisatie ingesleten. Er zijn een heleboel aanbevelingen gekomen die betrekking hebben op het veran-

deren van die cultuur. Juist omdat het hier over een heel ernstige zaak gaat, vraag ik de staatssecretaris of zij bereid is om de vorderingen in de cultuurverandering over een jaar nog eens extern te laten toetsen. Dan kunnen wij onafhankelijk vaststellen of al die maatregelen die de staatssecretaris met de beste intenties neemt, in de praktijk daadwerkelijk een cultuurverandering teweegbrengen.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Voorzitter. Omwille van de tijd sluit ik mij op het punt van de handhaving aan bij de woorden van mevrouw Van Tongeren en mevrouw Van Veldhoven.

De staatssecretaris noemde de enquête over het verpakkingenakkoord een verantwoordelijkheid van de VNG. Dat ben ik met haar eens. Zij zei ook dat zij de uitkomst representatief vindt. Dat deel ik helaas niet met haar. Ik vind het buitengewoon jammer dat een buitengewoon efficiënt systeem als het bestaande statiegeldsysteem overboord wordt gezet. Het biedt een financiële prikkel om te voorkomen dat producten in het restafval terecht komen. Het is een geweldig instrument om te komen tot recycling en hoogwaardige terugwinning van grondstoffen. Wat ons betreft zou dit systeem eerder uitgebreid dan afgeschaft moeten worden.

Een paar vragen zijn nog niet beantwoord. Ik heb begrepen dat een bepaalde supermarkt het statiegeldsysteem in het kader van klantenbinding overeind wil houden. Mag dat? Is het binnen de afspraken toegestaan?

Verder wijs ik de staatssecretaris erop dat het Plastic Heroes-systeem nog niet overal goed is ingevoerd. Bovendien is het geen hoogwaardig systeem. Wij vragen de staatssecretaris om het statiegeldsysteem niet overboord te zetten zolang het Plastic Heroes-systeem zich nog niet heeft bewezen.

De staatssecretaris heeft onze vragen over textiel beantwoord. Ik ben blij dat er een gesprek tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken en de VNG komt. Ik ben benieuwd wat daaruit komt. Als je wat dieper in het textieldossier duikt, blijkt dat er heel veel wordt ingezameld, 70 miljoen kilo, maar dat twee keer zo veel textiel, 140 miljoen kilo, in het restafval verdwijnt. Als de staatssecretaris hierop vandaag niet kan ingaan, krijg ik hierover graag een brief. Er is een ketenoverleg verduurzaming mode en textiel. Ik ben heel benieuwd naar de rol van de staatssecretaris daarin.

De vergadering wordt van 18.30 uur tot 18.35 uur geschorst.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. Dank voor de korte schorsing. Die had ik nodig omdat er nog wat vragen achteraan kwamen. Ik hoop dat ik nu in ieder geval mevrouw Van Veldhoven perfect kan bedienen, maar ik begin met de vragen van de heer Dijkstra.

Ik ga niet over de vraag of recycling onze tiende topsector is, maar ik zou volmondig ja willen roepen. Dit is natuurlijk heel belangrijk. Wij hebben veel kennis op het gebied van afval, recycling en grondstoffen. Wij zijn de top in de EU. Dat is ook gelijk een antwoord op de vraag van mevrouw Ouwehand. Het raamakkoord is ambitieus. Wij zijn nummer 1 en willen nog meer. Die ambitie straalt hieruit.

De heer Dijkstra heeft ook over de administratieve lasten gesproken. Momenteel vindt overleg plaats met de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie. Zij zijn het ermee eens dat de oorzaak niet is gelegen in de leges van de REACH of het gebrek aan voorlichting, maar in de kosten die bedrijven moeten maken voor het delen van de data. Daarin zit voor ons ook de oplossingsrichting. Wij zijn hierover in gesprek.

Ik keek wat vragend naar mevrouw Van Tongeren omdat ik haar vraag over Greenpeace nog een keer wilde horen. Het gerechtshof in Den Haag heeft op 12 september 2012 de klacht van Greenpeace afgewezen. Dat betekent dat er een einde is gekomen aan deze zaak. Er is bijvoorbeeld

geen hoger beroep mogelijk. Dat zat ook in mijn hoofd, maar ik heb het voor de zekerheid gecheckt.

Ik hoor de hartenkreet over statiegeld van mevrouw Van Tongeren. Zij kent mijn mening hierover.

Mevrouw Ouwehand zei dat ik de opties van een opt-insysteem ga voorleggen, maar dat is niet zo. Ik wil wel overleggen over het reduceren van de hoeveelheid reclaimedrukwerk, maar ik vraag me af of het verstandig is om de NEE-NEE-sticker te wijzigen in een JA-JA-sticker.

Mevrouw Ouwehand en ik voeren allebei weleens campagne. Daarbij loop je met foldertjes langs de deur. De bestaande stickers zijn zo ingeburgerd dat ik mij afvraag of je een heel denksysteem moet willen omdraaien en wat het effect daarvan zou zijn. Bovendien denk ik dat mensen het in tijden van recessie waarderen dat zij reclamefolders krijgen. Zij willen dat wellicht niet altijd hardop uitspreken, maar in een recessie is het belangrijk om ieder dubbeltje om te draaien en te zien wat het goedkoopst is. Ik denk daarom niet dat het logisch is om de hele denktrant om te willen draaien. Ik vraag me bovendien af of het door mevrouw Ouwehand gewenste rendement daadwerkelijk bereikt wordt.

De heer De Graaf heeft naar de boetes gevraagd. Ik heb het even gecheckt. De boete voor een licht vergrijp, dus een kauwgompje of een papiertje op straat weggooiën, is gestegen van € 90 naar € 130. De boete voor zwaardere vergrijpen was in 2010 € 160 en is vanaf 2013 € 360. Er is dus inderdaad een stijging, maar die is wel gebleven binnen het kader dat het Openbaar Ministerie ons heeft gegeven.

Ik kan mevrouw Fokke inderdaad toezeggen dat ik in kaart ga brengen hoever een en ander zou kunnen gaan op het gebied van microplastics.

Mevrouw Mulder vroeg naar mijn visie op grondstoffen. Er ligt nu een programma. In het kader van het milieubeleid 2.0 wil ik bekijken of wij alles wat wij nu doen, moeten herijken, in een nieuw jasje gieten of nog ambitieuzer aanvliegen. Hieronder vallen ook de grondstoffen. Ik neem dit mee in de milieuvisie. Het is niet zo dat er niets ligt, maar wat er ligt, wordt wel opnieuw bekeken. Moeten wij wellicht een moderner milieubeleid gaan voeren?

Nee, ik heb geen motie over microplastics nodig. Ik heb heel goed gehoord wat mevrouw Mulder heeft gezegd.

De voorzitter: Ik heb begrepen dat u dit nog uitzoekt. Misschien is het wel goed om hiervoor een datum vast te stellen? Ik stel voor dat wij het VAO, dat er zo te horen ongetwijfeld gaat komen, plannen in de laatste week voor het krokusreces. Ik zou willen suggereren dat de brief over microplastics rond 8 februari komt. Dan weten de leden of er op dit punt nog een aansporing nodig is. Is dat mogelijk?

Staatssecretaris Mansveld: Ik denk niet dat we dat gaan halen. Dit lukt niet in anderhalve week. Ik wil hier graag iets meer tijd voor hebben. Dit moet grondig bekeken worden. Dit is een serieuze vraag en ik vind het heel belangrijk dat er zichtbare aanwijzingen aan de buitenkant van verpakkingen komen, maar ik kan niet zomaar voor het bedrijfsleven bepalen welke kosten hiermee gemoeid zullen zijn. Ik moet hierover een gesprek voeren met degenen die erover gaan. Ik heb vandaag toevallig een brief van de cosmeticabranche ontvangen. Dit lukt me niet in tien dagen.

De voorzitter: Kan de staatssecretaris een andere termijn noemen? Wanneer kan zij dit wel hebben uitgezocht?

Staatssecretaris Mansveld: Eind eerste kwartaal, in de laatste week van maart.

De **voorzitter**: Goed. Ik stel voor dat wij het VAO in dat geval gewoon inplannen en dat wij naar aanleiding van de brief eventueel een extra AO beleggen of dit onderwerp bij een ander AO betrekken. Wij koppelen dit punt dus los.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. De heer Van Gerven legde een direct verband tussen afvalcapaciteit, de uitstoot van die ovens en derogatie in EU-verband. Ik kan hem zeggen dat er geen een-op-eenrelatie is.

Ik heb begrepen dat de beantwoording van de vragen over textiel vandaag of morgen in mijn koffer zal zitten, zoals dat dan heet. Ik weet niet hoe de dingen door elkaar zouden kunnen lopen, maar ik verwacht dat de Kamer de brief hierover nog deze week krijgt.

De heer Van Gerven verwacht meer dan € 300.000 in het kader van de EVOA. Ik zal even helder vertellen waaruit die € 300.000 bestaat. Er gebeurt namelijk veel meer, maar de € 300.000 is het programmageld van de inspectie. Dat is exclusief de fte's en alle andere organisaties, zoals politie en douane, die worden ingezet.

Ik beantwoord nu de vragen van mevrouw Van Veldhoven. Zij heeft allereerst een vraag gesteld over een Schengengebied voor grondstoffen-transport. Hierover is gesproken met België en Duitsland. De voorlopige conclusie is dat het binnen de EVOA niet mogelijk is om een uitzondering te maken, zoals de motie voorstelt. Ik kom hierop terug in de brief die ik in maart zal sturen. Ik ga nog een poging doen.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Kan de staatssecretaris ook toezeggen dat zij met de Europese Commissie zal praten over het creëren van zo'n mogelijkheid? Dat die nu niet bestaat, wil niet zeggen dat het niet goed zou zijn om bijvoorbeeld een pilot met deze drie landen te doen. Ik begrijp dat de Europese Commissie hierin een zegje moet hebben.

Staatssecretaris **Mansveld**: Daarover wordt gesproken. Ik ga nog een poging doen, want ik vind dit belangrijk.

Ben ik bereid om met Financiën te overleggen over verschuiving van belasting van arbeid naar belasting van grondstoffen? Ja, dit overleg loopt. Indien daaruit iets concreets komt, zal ik de Kamer daarover informeren in het kader van de grondstoffenagenda.

In de raamovereenkomst is expliciet opgenomen dat het artikel over statiegeld, artikel 11 lid 4, geschrapt wordt. Ik respecteer de raamovereenkomst.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Uiteraard is afgesproken dat het artikel geschrapt wordt, maar er is wel degelijk enige vrijheid in het moment waarop dat gebeurt. In de motie van de heer Leegte werd namelijk gevraagd om dit artikel zo snel mogelijk te schrappen. Mijn fractie is altijd van mening geweest dat je het moet schrappen als het ijkmoment positief uitvalt. Stel dat het niet positief uitvalt, dan zou je het opnieuw moeten invoeren! Ik heb er alle vertrouwen in, maar laten wij het moment wel uitstellen totdat het ijkmoment positief is uitgevallen.

Staatssecretaris **Mansveld**: In de raamovereenkomst is een datum opgenomen. Er staat dat het artikel in 2013 geschrapt wordt. Daaronder staat mijn handtekening.

Ik heb echter ook positief nieuws. Ik denk dat het een goed idee is om industriebrede afspraken te maken over het Plastic Heroes-vignet. Wij geven dit mee aan het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken.

Het recyclen van de restfractie uit milieustraten neem ik mee in de brief die de Kamer in maart ontvangt.

Mij is ook gevraagd of ik bereid ben om na een jaar extern te toetsen of de cultuurverandering succes heeft. Enerzijds ben ik geneigd om ja te

zeggen, maar anderzijds is het rapport recent verschenen. De cultuurverandering is ingezet, er worden nog zeventien nieuwe aanbevelingen gedaan en we zijn hiermee aan het werk. De vraag is of een jaar een realistische termijn is. Bovendien is de vraag hoe je dit kunt meten in de ambitie van continue verbetering. Welke onderzoeksvraag leg je na een paar jaar neer? Een relatief simpele of een ingewikkelde? Als het een simpele vraag is, bijvoorbeeld hoe de organisatie de cultuurverandering heeft ervaren en of de secretaris-generaal daarop een reflectie kan geven, en als ik de Kamer die informatie kan doen toekomen in relatie tot wat bij Otapan is gebeurd, heb ik daar geen probleem mee. Ik heb er meer moeite mee als mevrouw Van Veldhoven een totale cultuurscan door een extern bureau wil laten doen.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Laat ik mijn vraag verduidelijken. Het onderzoek geeft zeventien aanbevelingen. Een jaar is inderdaad kort; misschien is een termijn van drie jaar beter. Misschien kunnen wij afspreken dat een externe partij een scan doet op het gebied van deze aanbevelingen om te zien of er verbeteringen zijn en dat het ministerie hierop een reactie geeft. Als die twee zaken vervolgens naar de Kamer worden gestuurd, kunnen wij in elk geval een gevoel krijgen of er verbeteringen zijn. Bij verschillende ambtelijke organisaties worden verandertrajecten ook gemonitord. Dat is helemaal niet zo gek. Je doet dit op dezelfde punten waarop kritiek was. Daardoor kun je zien of er voortgang is. Je kunt dit natuurlijk nooit 100% abstraheren.

Staatssecretaris **Mansveld**: Nogmaals, dan relateer ik het aan de casus Otapan en aan de aanbevelingen en blijft het in die scope. Anders gaan wij een weg op die ik niet wil gaan.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Ik doel echt op de aanbevelingen die wij hier op papier hebben.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. Mevrouw Dik heeft gevraagd of een supermarkt het statiegeld overeind mag houden. Het antwoord is ja. Dat mag.
Volgens mij ben ik zo door de vragen heen.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Ik heb nog twee vragen openstaan. Ik heb gevraagd of zij in gesprek wil gaan met banken en vermogensbeheerders over duurzame scheepssloop. Ook heb ik gevraagd naar illegaal recyclen in Ghana en het gesprek hierover met de gemeenten. Toen ik dit vroeg, was de staatssecretaris druk aan het knikken. Ik denk dus dat zij het gaat doen, maar ik hoor graag de toezegging.

Staatssecretaris **Mansveld**: Het gesprek met de gemeenten is geen enkel probleem. Het punt van de scheepssloop en de banken neem ik graag mee in de brief in maart.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Er is een vraag van mij blijven liggen. Ik ga het gewoon voor de derde keer proberen. Er is een keten-overleg Verduurzaming Mode & Textiel. Bij mijn weten participeert daarin het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Ik weet niet hoe actief dit overleg is. Het zou mij een lief ding waard zijn als dit heel actief is, want 70 miljoen kilo textiel wordt ingezameld, maar 140 miljoen kilo verdwijnt in het restafval. Daar is nog een wereld te winnen. Wat zijn de doelstellingen van de staatssecretaris? Participeert zij in dit overleg? Als zij hierop nu geen antwoord kan geven, krijg ik hierover graag een brief.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik had hier ja neergezet, want u vroeg een brief hierover. Ik ben dat allerlaatste ja vergeten te melden. Wij partici-

peren inderdaad in dit overleg. Ik zeg met alle plezier een brief toe, maar de vraag is wel waarover die moet gaan. Kunt u uitleggen op welke vraag u precies antwoord wilt?

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Het gaat mij met name om het feit dat ontzettend veel textiel in het restafval verdwijnt. Wat zijn de ambities van de staatssecretaris? Heeft zij misschien een tijdpad voor ogen? Welke maatregelen stelt zij voor om ervoor te zorgen dat wij veel meer van textiel kunnen gaan recyclen?

Staatssecretaris **Mansveld**: Wij participeren in dit overleg. Ik zal dit inbrengen in het overleg en de Kamer daarover rapporteren. Daarvoor moeten echter wel enkele cijfers boven water komen. Wij moeten bekijken welke maatregelen wij in het huidige beleid kunnen treffen om een stap vooruit te zetten. Daarover krijgt de Kamer een brief voor 1 april.

De **voorzitter**: Dat lijkt me bijzonder efficiënt. Dan kunnen wij een heleboel dingen bundelen in één brief.

De heer **Van Gerven** (SP): De staatssecretaris is ingegaan op mijn vraag over de € 300.000 voor bestrijding van milieucriminaliteit, maar ik wilde een vergelijking maken met de bestrijding van drugscriminaliteit en mensenhandel, zaken die op de eerste en tweede plaats staan. Kan de staatssecretaris op enig moment ingaan op de investeringen die wij op het gebied van milieucriminaliteit doen in relatie tot de andere gebieden? Ik heb de indruk dat bestrijding van milieucriminaliteit een stiefkindje is.

Staatssecretaris **Mansveld**: Drugs en mensenhandel zitten niet bij de inspectie waarover ik ga. Wij beoordelen wat wij doen bij de EVOA. Ik heb al aangegeven hoe de inspanning daar ligt. Die keuze hebben wij binnen de ILT gemaakt. Ik denk dat de heer Van Gerven de vergelijking met de uitgaven voor bestrijding van drugs en mensenhandel aan de orde moet stellen bij de behandeling van de Miljoenennota. Daarbij kan hij bespreken hoe hij wil omgaan met de middelen die hierin omgaan. Er zit in elk geval beleid achter de keuzes die mijn inspectie heeft gemaakt. Wel heb ik gezegd dat milieucriminaliteit een internationaal probleem is. Ik heb ook gezegd hoe wij erin staan.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn wij aan het einde van de tweede termijn van de staatssecretaris gekomen. Ik ga over naar de toezeggingen. De staatssecretaris zegt toe dat zij de mogelijkheid zal onderzoeken om macroplastics als afvalstof op te nemen in de Kaderrichtlijn Water. Ik stel voor dat de staatssecretaris hierop terugkomt in de brief die voor het AO waterkwaliteit, voor de zomer, naar de Kamer komt. Zo rond juni komen er meerdere onderwerpen langs over de Kaderrichtlijn Water. Het lijkt mij het beste om dit onderwerp daarbij te betrekken.

De staatssecretaris onderzoekt de mogelijkheden om etikettering van cosmetica voor microplastics in te voeren. Hierover rapporteert zij in de brief die voor 1 april komt.

Het Schengengebied grondstoffen zou in diezelfde brief kunnen worden meegenomen. Het kan ook worden meegenomen in de oplegnotitie voor de Milieuraad. Heeft mevrouw Van Veldhoven nog een voorkeur in dezen?

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Het gaat mij er vooral om dat de staatssecretaris de tijd heeft om dit goed met de Europese Commissie te bespreken. Ik kan mij voorstellen dat het enige tijd kost om dit uit te werken. Wat mij betreft mag het in de brief die wij voor 1 april krijgen.

De **voorzitter**: Dan doen we het zo.

De staatssecretaris informeert de Kamer over de doelstellingen van het ketenoverleg Verduurzaming Mode & Textiel. Ook dit doet zij in de brief van 1 april. De staatssecretaris heeft ook gesproken over het overleg dat zij nog zal hebben met de VNG over de uitvoering van het verpakkingenakkoord. Ik stel voor dat zij de stand van zaken meeneemt in diezelfde brief, evenals Plastic Heroes en dergelijke. De staatssecretaris gaat in die brief ook in op de behandeling van reststoffen van milieustraten.

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks): De staatssecretaris heeft ook gezegd dat zij gaat pleiten voor aanscherping van de ecolabelrichtlijn inzake het gebruik van «virgin» en gerecycled materiaal.

De **voorzitter**: Wellicht kan de staatssecretaris de tussenstand meenemen in diezelfde brief.

Sluiting 18.50 uur.